

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Bakalářská práce

**Ekonomické a daňové dopady na podnikatelské subjekty
v souvislosti s pandemickou situací, příležitosti a
ohrožení**

Kateřina Mrázová

© 2022 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Kateřina Mrázová

Veřejná správa a regionální rozvoj – k.s. Litoměřice

Název práce

Ekonomické a daňové dopady na podnikatelské subjekty v souvislosti s pandemickou situací, příležitosti a ohrožení

Název anglicky

Economic and tax impacts on business entities in connection with the pandemic situation, opportunities and threats

Cíle práce

Cílem teoretické části práce je objasnit problematiku v době pandemie a vymezit základní pojmy, tak aby mohla být následně aplikována praktická část práce.

Cílem praktické části práce je zhodnotit dopady pandemické situace na podnikatelské subjekty z pohledu finanční správy i z pohledu daňových subjektů. Na základě zjištěných skutečností navrhnout pro předmětné podnikatelské subjekty doporučení a možná řešení jaké postupy mohou realizovat v souvislosti s danou situací vůči orgánům státní správy, případně jak obnovit, či zefektivnit jejich podnikatelskou činnost, včetně zmírnění dopadů.

Metodika

V teoretické části práce budou rozebrány a vysvětleny základní pojmy, týkající se podnikatelských subjektů v době pandemické situace formou literární rešerše. Bude provedena analýza, třídění a následná syntéza odborných článků, právních předpisů a odborné literatury.

V praktické části práce bude použit kvalitativní výzkum, a to získáním informací od finanční správy. K doplnění praktické části bude použit kvantitativní výzkum zhodnocující nedostatky z pohledu podnikatelských subjektů. Následně budou získaná data použita k vyhodnocení, komparaci a k navržení postupů.

Doporučený rozsah práce

40-60

Klíčová slova

pandemie, finanční správa podnikatelský subjekt, správce daně, koronavir, kompenzační bonus, daň, žádost

Doporučené zdroje informací

Honzák, Radkin. Doba koronavirová. ANCH BOOKS. ISBN 978-80-907674-4-7.

Jouza, Ladislav. Práce a mzdy 6/2020 Kurzarbeit – náhrada mzdy v krizových situacích, Pandemie a ošetřovné. Poradce, 2020. ISBN 9771801993105

Jouza, Ladislav. 1000 řešení 08/2020 – Zákon o DPH po novele, Ekonomické dopady pandemie. Poradce. ISBN 9771212471094

Kompenzační bonus pro podnikatele (online), 2020. <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/koronavirus-covid-19/2020/kompenzacni-bonus-pro-podnikatele-39804>

Zákon č. 235/2004Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů

Předběžný termín obhajoby

2021/22 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. JUDr. Eva Daniela Cvik, Ph.D. et Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra práva

Elektronicky schváleno dne 21. 9. 2021

JUDr. Jana Borská, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 19. 10. 2021

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 12. 03. 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Ekonomické a daňové dopady na podnikatelské subjekty v souvislosti s pandemickou situací, příležitosti a ohrožení" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 14. 03. 2022

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. JUDr. Eva Daniela Cvik, Ph.D. et Ph.D. za odborné vedení práce. Dále bych ráda poděkovala mé rodině za velkou podporu.

Ekonomické a daňové dopady na podnikatelské subjekty v souvislosti s pandemickou situací, příležitosti a ohrožení

Abstrakt

Bakalářská práce hodnotí ekonomické a daňové dopady na podnikatelské subjekty v souvislosti s pandemickou situací. V teoretické části jsou vysvětleny pojmy související s danou problematikou, které se týkají vládních opatření a následné vládní podpory pro podnikatelské subjekty. Praktická část bakalářské práce dále zhodnocuje, jaký vliv mají vládní opatření zavedená v důsledku pandemické situace na podnikatelské subjekty jak z pohledu Finanční správy, tak i z pohledu podnikatelských subjektů. Po zhodnocení názorů oslovených respondentů z výsledků vyplývá, že ekonomické a daňové dopady na podnikatelské subjekty byly převážně negativní. Na základě těchto skutečností jsou podnikatelským subjektům navržena doporučení pro obnovení a následného zefektivnění jejich podnikání.

Klíčová slova: pandemie, finanční správa, podnikatelský subjekt, správce daně, koronavirus, kompenzační bonus, daň, žádost

Economic and tax impacts on business entities in connection with the pandemic situation, opportunities and threats

Abstract

The bachelor thesis evaluates the economic and tax impacts on business entities in connection with the pandemic situation. The theoretical part explains the concepts related to the issue, which relate to government measures and subsequent government support for businesses. The practical part of the bachelor thesis further evaluates the impact of government measures introduced as a result of the pandemic situation on business entities both from the perspective of the Financial Administration and from the perspective of business entities. After evaluating the opinions of the respondents, the results show that the economic and tax impacts on the business entity were mostly negative. Based on these facts, recommendations are proposed to business entities for the renewal and subsequent streamlining of their business.

Keywords: pandemic, financial management, business subject, tax, administrator, coronavirus, compensation bonus, tax, request

Obsah

1 Úvod.....	12
2 Cíl práce a metodika	14
2.1 Cíl práce	14
2.2 Metodika	14
3 Teoretická část.....	15
3.1 Pandemie	15
3.1.1 Pandemie koronaviru SARS-CoV-2.....	15
3.1.2 Pandemie španělské chřipky	16
3.2 Opatření proti šíření koronaviru v České republice	17
3.3 Vládní podpora v době pandemie	18
3.3.1 Kompenzační bonusy	19
3.3.2 Posečkání úhrady daně.....	21
3.3.3 Stanovení záloh jinak.....	23
3.3.4 Zpětné uplatnění daňové ztráty	24
3.3.5 Prominutí příslušenství daně.....	24
3.3.6 Odklad evidence elektronických tržeb	25
3.3.7 Nové příležitosti pro daňové subjekty	26
3.4 Činnost Finanční správy	26
3.4.1 Kontrolní činnost	26
3.4.2 Vyhledávací činnost.....	27
4 Praktická část	28
4.1 Komparace dat Finanční správy	28
4.2 Kvalitativní výzkum.....	32
4.2.1 Metodika sběru dat.....	33
4.2.2 Rozhovory s respondenty.....	33
4.3 Kvantitativní výzkum.....	36
5 Zhodnocení a doporučení	43
5.1 Strukturovaný rozhovor	43
5.2 Dotazník.....	43
5.3 Shrnutí výsledků a doporučení.....	44
6 Závěr.....	46
7 Seznam použitých zdrojů	47
8 Přílohy	50

Seznam tabulek

Tabulka 1: Základní údaje o daňových povinnostech a objemu inkasa na všech druzích příjmů za rok 2019 a 2020 (v mil. Kč).....	29
Tabulka 2: Přehled rozhodnutí o posečkání daně podle § 156 DŘ.....	30
Tabulka 3: Přehled rozhodnutí o stanovení záloh jinak nebo o povolení výjimky z povinnosti daň zálohovat podle § 174 odst. 5 DŘ.....	31
Tabulka 4: Přehled rozhodnutí o prominutí pokuty za nepodání kontrolního hlášení dle § 101k ZDPH.....	32
Tabulka 5: Respondenti podnikající v těchto odvětvích.....	37

Seznam grafů

Graf 1 Omezení týkající se podnikatelských subjektů.....	37
Graf 2 Reakce podnikatelských subjektů na nařízení vlády.....	38
Graf 3 Využití kompenzačních bonusů.....	39
Graf 4 Využití jiné pomoci od státu.....	39
Graf 5 Míra uspokojení s kompenzačními bonusy či pomoci od státu.....	40
Graf 6 Dopady vládních opatření na podnikání.....	40
Graf 7 Pokles obrátů podnikatelských subjektů.....	41
Graf 8 Propouštění zaměstnanců.....	42

Seznam použitých zkratk

ČR	Česká republika
DPH	Daň z přidané hodnoty
DŘ	Daňový řád
EET	Evidence elektronických tržeb
FS	Finanční správa
FÚ	Finanční úřad
MFCR	Ministerstvo financí České republiky
MZCR	Ministerstvo zdravotnictví České republiky
OČR	Ošetřování člena rodiny
OSVČ	Osoba samostatně výdělečně činná
ZDP	Zákon o daních z příjmů

ZDPH

Zákon o dani z přidané hodnoty

1 Úvod

Březen 2020 obrátil všechny životy naruby. Nový koronavirus SARS-CoV-2 si za několik málo měsíců našel cestu z Číny nejen do České republiky, ale do celého světa. Celá planeta byla uvězněna do karantény. Koronavirus se šířil neuvěřitelnou rychlostí, nemocnice byly plné nakažených a počty obětí stoupaly velmi rychle. Nejděsivější představy z katastrofických filmů se najednou staly realitou. Celý svět se pozastavil, jako by náhle nebylo nic než ona nemoc. Ze dne na den se lidé museli začít chovat jinak, než byli zvyklí. Život se jim najednou naprosto změnil. Vypadalo to, že lidstvo nikdy nic podobného nezažilo (Honzák a kol., 2020, obálka).

Podle naší historie však víme, že koronavirus můžeme přirovnat k době, kdy probíhala 1. světová válka. Na konci války přišla španělská chřipka, která je velmi podobná koronavirové pandemii. Byla to pandemie, která se v té době šířila velmi rychle díky válce a přemísťujícím se vojákům po celém světě. V té době nebyla, tak dobře vyvinutá medicína jako dnes. Na španělskou chřipku zemřelo kolem 100 milionů obyvatel po celém světě, to bylo mnohem více než ve válce.

Koronavirus stejně jako španělská chřipka způsobil negativní dopady na lidské životy stejně jako na globální ekonomiku. Mnoho podniků se stalo zranitelnými. Podnikatelské subjekty se musely potýkat s nepříjemnými situacemi, jako bylo například zavírání svých obchodů, restaurací, hotelů a jiných podniků. Pandemie zasáhla většinu obyvatelstva a téměř každý se musel v něčem omezovat. Nejvíce zasáhla právě podnikatelské subjekty, které musely mít ve většině případů pozastavenou činnost. Zároveň karanténní opatření omezovali přístup k účetnictví, což později vedlo k pozdě podaným daňovým přiznáním, kontrolním hlášením a dalším nepříjemnostem. Všechny tyto skutečnosti byly pokutované za nedodržení termínů a musely se následně řešit s finančními úřady. Stát se v těchto nelehkých chvílích snažil pomáhat, a tak v průběhu pandemie byla přijata řada předpisů ke zmírnění jejích dopadů. Přineslo to řadu promíjení, jako například promíjení správních poplatků, pokut, úroků apod., ale také to přineslo nové kompenzační bonusy. Z pohledu správce daně se k různým typům žádostí přihlíželo s větší tolerancí a byla snaha daňovým subjektům téměř vždy vyhovět. Většina těchto opatření bude objasněna v teoretické části bakalářské práce a tím bude poukázáno na ohrožení a příležitosti podnikatelských subjektů.

První oblast praktické části bakalářské práce bude zaměřena především na data získaná od Finanční správy, kde bude porovnáno období roku 2019, které nebylo ovlivněno pandemií s obdobím roku 2020, kdy už podnikatelské subjekty ovlivňoval zásah pandemie. Dále na základě rozhovorů budou vyhodnoceny dopady na podnikatelské subjekty ze strany Finanční správy. Poté následující oblast praktické části bude zaměřena přímo na podnikatelské subjekty, kde pomocí dotazníku budou zhodnoceny nedostatky a spokojenost podnikatelských subjektů s kompenzacemi od státu.

Na závěr bude navrženo, jak by se mohly podnikatelské subjekty vypořádat s dopady pandemie a jak zefektivnit jejich podnikání v takových případech. Také jak by mohla pomoc zlepšit jejich podnikání i samotná Finanční správa.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem teoretické části práce je objasnit problematiku v době pandemie a vymezit základní pojmy, tak aby mohla být následně aplikována praktická část práce.

Cílem praktické části práce je zhodnotit dopady pandemické situace na podnikatelské subjekty z pohledu Finanční správy i z pohledu daňových subjektů. Stanovit, jak bylo ovlivněno podnikání v době pandemie a zda byly spokojeni s kompenzacemi od státu. Na základě zjištěných skutečností navrhnout pro předmětné podnikatelské subjekty doporučení a možná řešení jaké postupy mohou realizovat v souvislosti s danou situací vůči orgánům státní správy, případně jak obnovit, či zefektivnit jejich podnikatelskou činnost včetně zmírnění dopadů.

2.2 Metodika

V teoretické části práce budou rozebrány a vysvětleny základní pojmy, týkající se podnikatelských subjektů v době pandemické situace formou literární rešerše. Bude provedena analýza, třídění a následná syntéza odborných článků, právních předpisů a odborné literatury.

V praktické části práce bude nejdříve použita komparace veřejně dostupných dat Finanční správy a dále bude praktická část rozdělena do dvou fází výzkumu. V první fázi bude použit kvalitativní výzkum a pomocí strukturovaného rozhovoru s pracovníky Finanční správy budou vyhodnoceny dopady pandemie na podnikatelské subjekty. K doplnění praktické části bude použit kvantitativní výzkum zhodnocující nedostatky z pohledu podnikatelských subjektů. Následně budou získaná data použita k vyhodnocení, komparaci a k navržení postupů. Na základě vyhodnocení dotazníkového šetření bude vyhodnocen vliv pandemie na podnikání a spokojenost s kompenzacemi od státu. Dále budou doporučena možná řešení, jaké postupy mohou podnikatelé realizovat v souvislosti s danou situací vůči orgánům státní správy, případně jak obnovit, či zefektivnit jejich podnikatelskou činnost, včetně zmírnění dopadů.

3 Teoretická část

V této kapitole bude vymezeno, co vše způsobil příchod pandemie, porovnání s pandemií v naší historii. Dále budou objasněny příčiny vzniku ekonomických a daňových dopadů na podnikatelské subjekty, které způsobovala ve většině vláda svými opatřeními a také jakými způsoby se snažila vláda pomáhat v době pandemie.

3.1 Pandemie

Jedná se o velmi nebezpečný výskyt infekčního onemocnění, které se šíří u lidí napříč státy a kontinenty a ohrožuje životy miliony lidí. Pandemie pro svůj vznik potřebuje nový typ patogenu, který náš organismus ještě nezná a nemá na něj vytvořené protilátky (Vláda ČR, 2017).

3.1.1 Pandemie koronaviru SARS-CoV-2

Pandemii vyhlásila Světová zdravotnická organizace (WHO) v březnu 2020 kvůli šíření koronaviru SARS-CoV-2 způsobující onemocnění covid-19. První výskyt koronaviru byl oznámen v Číně, odkud pomocí rozsáhlého turismu putoval do celého světa. Po Číně nejvíce zasáhl Itálii a dostal se až k nám do České republiky. Jelikož se o takovém koronaviru téměř nic nevědělo, umíralo na něj spousty lidí. I přesto, že naše medicína je velmi rozsáhlá, jsme si na začátku pandemie nevěděli rady, jako to bylo například s pandemií španělské chřipky.

Onemocnění covid-19 může probíhat bezpříznakově nebo s různými příznaky. U osob s bezpříznakovým onemocněním nejsou přítomny klinické příznaky a přítomnost viru je u nich prokazována pouze testováním. U některých osob se příznaky onemocnění vyvinou až později, někteří jedinci však zůstávají bezpříznakoví po celou dobu laboratorní positivity. Právě osoby bez příznaků hrály významnou roli v šíření koronaviru.

Mezi nejčastější klinické příznaky průběhu onemocnění patří horečka, suchý kašel, únava, dušnost, bolesti svalů a kloubů. Mezi méně časté se řadí průjem a nechutenství a zvracení, u závažných případů i zápal plic, ztráta čichu a chuti.

Koronaviry jsou obalené RNA viry. Byly objeveny v 60. letech minulého století. Většina těchto virů koluje mezi zvířaty. Široké spektrum koronavirů se nachází hlavně u netopýrů. Koronaviry vyvolávají převážně onemocnění respiračního a trávicího traktu u lidí, ptáků a savců (Státní zdravotní ústav, 2020).

Koronavirus se šířil velmi rychle po celém světě. To donutilo téměř všechny státy zavést poměrně silná omezující opatření. Docházely kapacity v nemocnicích, a proto se musela narychlo vytvářet náhradní místa, kde se mohli postarat o nakažené pacienty, kteří měli těžký průběh a potřebovali lékařskou pomoc (Honzák a kol., 2020, s. 53).

Podle evropských vládních analýz, bude nutné počítat s vlnou koronaviru dalších několik měsíců možná i déle. S ekonomickými dopady se pravděpodobně budeme potýkat roky. Je potřeba si uvědomit, že boj s koronavirem SARS-CoV-2 je běh na dlouhou trať (Honzák a kol., 2020, s. 24–25).

3.1.2 Pandemie španělské chřipky

Pandemie koronaviru SARS-CoV-2 se velice podobá pandemii španělské chřipky. Na počátku roku 1918 se objevily první příznaky této nemoci. Projevovaly se bolestí v krku, horečkou, bolestí hlavy a silnou dušností. Lidé hlásili závratě, nespavost, ztrátu čichu nebo sluchu a rozmazané vidění. Za většinu úmrtí stál právě zápal plic, pacientům se brzy začalo těžce dýchat a nad lícními kostmi se jim udělaly mahagonové skvrny, které se nakonec rozlezly po celém obličeji. Někdy se stalo, že nemocný celý zčernal a poté umřel.

Chřipka se šířila neskutečnou rychlostí po celém světě v době 1. Světové války kvůli přemísťujícím se vojákům, ale i po skončení války, tím že se vojáci navraceli do svých domovů a přenášeli nákazu i na své příbuzné. Plné kapacity v nemocnicích nutily zakládat provizorní nemocnice všude, kde to bylo možné (Spinney, 2017, s. 53–65).

V tehdejší době nastala také řada opatření. Vstoupila v platnost vytoužená zdravotnická diktatura. Úřady mohly začít uzavírat podniky, které nemohly splnit příslušné hygienické normy. Mohly také pokutovat občany a byla zavedena řada opatření pro omezení sociálního kontaktu. Zavřely se školy i divadla a byl zaveden karanténní režim. Doporučovalo se i udělat si ochranu masku (Spinney, 2017, s. 133–134).

Pandemie neustoupila hned. Španělská chřipka byla v různých zemích definitivně vymýcená až mezi lety 1922 a 1928. Lidstvo po ni už nebylo stejné. Vytvořila se tak menší a zdravější populace schopná se lépe reprodukovat (Spinney, 2017, s. 289).

Společnost AIR Worldwide, která se zabývá modelováním katastrofických scénářů, v roce 2013 zkusila odhadnout počet mrtvých, v případě že by se objevil totožný nebezpečný virus jako ten z roku 1918. Z průzkumu vyšlo, že by mohlo být přibližně 21 až 33 milionů mrtvých. Světová populace se od roku 1918 navýšila zhruba

čtyřnásobně, takže by bylo výsledkem mnohem menší neštěstí než v případě španělské chřipky.

Řada lidí považovala chřipku za výsledek biologických zbraní a v hlavách se jim tak dokonale spojila chřipka s válkou. Zjistilo se, že ve výsledku pandemie španělské chřipky dnešní moderní dobu ovlivnila více než obě světové války. Ovlivnila jak změnu globální politiky, tak i rasové vztahy, rodinné struktury, ale i medicínu a náboženství (Spinney, 2017, s. 369–370).

Nikdo dodnes neví, kde se vir vzal a obdobné je to i s koronavirem SARS-CoV-2 způsobující onemocnění covid-19.

3.2 Opatření proti šíření koronaviru v České republice

Začátkem března 2020 se i v České republice objevily první známky nakažení koronavirem SARS-CoV-2. Za největší příčinu nakažených v České republice můžeme považovat občany, kteří byli lyžovat v Itálii, protože Itálie byla považována za největší ohnisko nakažených v Evropě. Než přišla první opatření vlády ti, kdo se vrátí z Itálie, musí do karantény, už bylo pozdě a počet nakažených v České republice začal rychle stoupat (MZCR, 2020).

Pandemie přicházela v několika vlnách. První vlna pandemie přišla začátkem roku 2020 a to konkrétně v březnu, kdy byl českou vládou vyhlášen nouzový stav a spolu s ním byla zavedena i krizová opatření. Každý den přicházela nová usnesení vlády o přijetí krizových opatření. Vládní opatření přicházela ze dne na den, což bylo velice obtížné téměř pro všechny podnikatelské subjekty, kteří na tato vládní opatření musely reagovat.

V první řadě bylo pro vládu prioritou zabezpečení respirátorů a dezinfekčních prostředků. Zakázala jejich prodej do zahraničí a stanovila ceny respirátorů, aby se zamezilo zneužití situace k prodeji respirátorů za nesmyslné ceny.

Nejzásadnější rozhodnutí vlády přišlo 10. března 2020, kdy vláda vyhlásila uzavření základních, středních, vyšších odborných i vysokých škol a školských zařízení. Školy se museli naučit zřídit online výuky a zadávat úkoly elektronicky (Vláda ČR, 2020). S tímto usnesením muselo přijít i ošetřovné pro rodiče, kteří tak museli zůstat doma s dětmi (Jouza a kol., 2020, s. 30). Dále je s tímto úzce spojená práce z domova tzv. home office. Tu zavedlo mnoho firem jako ochranu zaměstnanců proti šíření koronaviru na základě nařízeních vlády (Jouza a kol., 2020, s. 60–61).

Zavedly se kontroly na hranicích. Dále vláda zakázala divadelní, hudební, filmová a další umělecká představení a různé kulturní akce, a to jak veřejné, tak soukromé, kde bylo ve stejný čas více jak 30 osob, nakonec bylo vše zakázáno úplně. Provozovny stravovacích služeb musely být zavřené a mohly provozovat pouze prodej z okének nebo rozvoz jídel. Zakázána byla také přítomnost veřejnosti v provozovnách poskytovatelů některých služeb jako například posilovny, solária, sauny a jiná zařízení.

Taková velká vlna opatření začala způsobovat problémy podnikatelským subjektům, kterých se tato opatření týkala, a dále přišla složitá doba i pro většinu úřadů, nejvíce však pro Finanční správu a jednotlivé správce daně.

Když v květnu 2020 skončil nouzový stav, situace se jevila, že bude vše v pořádku a onemocnění covid-19 odchází, ale s příchodem podzimu a návratu dětí znovu do škol přišla další vlna pandemie. Vláda tak musela opět rychle a striktně jednat. Znovu zavírala podniky, restaurace a další provozovny a denně přicházela s novým nařízením. Ani tato další vlna pandemie nebyla poslední.

Všechna tato důležitá usnesení vlády ovlivnila spoustu podnikatelských subjektů, které začaly být v krizových situacích, protože se jejich podnikání najednou téměř zastavilo. Stát se snažil podnikatelům zasažených pandemií koronaviru pomáhat a přinesl tak řadu kompenzací (Vláda ČR, 2020).

3.3 Vládní podpora v době pandemie

Vláda se snažila zmírnit dopady pandemií, ale utlumila tím také podnikání osob samostatně výdělečně činných (OSVČ). Nejvíce zasáhla přímo zákazem činnosti, nebo nepřímo omezením volného pohybu lidí. Proto vláda přispěchala s rychlou, symbolickou přímou peněžitou pomocí postiženým OSVČ později i společníkům společností (Portál Pohoda, 2020).

Stát pomáhal podnikatelům zasaženým pandemií různými nástroji. Ve spolupráci s jednotlivými ministerstvy, agenturami CzechInvest a Czech Trade, bankami, instituty i menšími firmami se snažili, aby podnikatelé dostaly pomoc co nejdříve a v co nejlepší formě. Zaměřoval se na podporu odvětví, která se snaží přinášet nová řešení v boji proti koronaviru a snažil se, aby byl jejich obchodní koncept, produkt, služba nebo projekt připravený k uvedení do praxe co nejrychleji.

Podporu stát nabízel formou peněžní i nepeněžní. Kompenzace a náhrady škod způsobené koronavirem měly za cíl pomoci firmám, zaměstnavatelům nebo osobám

samostatně výdělečně činným (OSVČ) přečkat obtížnou situaci. Národní rozvojová banka ČR poskytla bezúročné úvěry a záruky pro podnikatele zasažené koronavirem, stát nabídl ošetrovné pro OSVČ nebo posečkání úhrady daně pro daňové subjekty. Pracovalo se i na mimořádných opatřeních na podporu exportně orientovaných firem (CzechInvest, 2020).

3.3.1 Kompenzační bonusy

Zákon č. 461/2020 Sb., o kompenzačním bonusu má zmírňovat dopady událostí, které souvisejí se šířením koronaviru. Platí na osoby samostatně výdělečně činné, na společníky malých společností s ručením omezeným, u kterých byla jejich činnost bezprostředně zakázána či omezena určitými opatřeními orgánů státní správy v souvislosti s výskytem koronaviru. Důsledkem uvedených opatření docházelo k zásadním nebo výrazným negativním zásahům do jejich podnikání. Snahou bylo zmírnit dopady týkající se OSVČ a společníků malých s.r.o., kteří dodávají zboží, poskytující služby jiné výstupy těm subjektům, jejichž činnost byla zakázána nebo omezena. Dále do kompenzačních bonusů spadají i osoby činné na základě dohody o provedení práce nebo dohody o pracovní činnosti, které pracují pro opatřeními státních orgánů přímo zasažené zaměstnavatele (Finanční správa, 2020).

Zákon o kompenzačním bonusu upravuje daňový bonus na kompenzaci některých hospodářských následků souvisejících s ohrožením zdraví v souvislosti s pandemií koronaviru nebo s krizovými opatřeními přijatými z důvodu tohoto ohrožení.

Subjektem kompenzačního bonusu je fyzická osoba, která je společníkem společnosti s ručením omezeným založené za účelem dosažení zisku. Dále osoba vykonávající v rozhodném období práci na základě dohody o práci konané mimo pracovní poměr. Osoba byla-li alespoň 3 kalendářní měsíce účastna nemocenského pojištění jako zaměstnanec a současně nevykonávala jinou činnost, v jejímž důsledku by byla účastna nemocenského pojištění jako zaměstnanec.

Splněné podmínky pro získání kompenzačního bonusu jsou, pokud výše příjmů odpovídajících tržbám z prodeje výrobků, zboží a služeb plynoucích z této činnosti nepřekročila ve srovnávaném období 50 % průměrné měsíční výše těchto příjmů plynoucích z téže činnosti ve srovnávacím období. Za srovnávací období se považuje kalendářní měsíc bezprostředně předcházející bonusovému období nebo se za srovnávací období považují 3 po sobě jdoucí kalendářní měsíce v období od 1. listopadu 2018 do

31. prosince 2020, jejichž názvy se shodují s názvy 3 kalendářních měsíců bezprostředně předcházejících bonusovému období. V případě, kdy je více srovnávacích období, subjekt si své srovnávací období kompenzačního bonusu zvolí. Pokud se subjekt kompenzačního bonusu stal osobou samostatně výdělečně činnou později než v první den srovnávacího období, je srovnávacím obdobím kterékoliv období 3 po sobě jdoucích kalendářních měsíců v období prvních 8 kalendářních měsíců a u společníka společnosti s ručením omezeným je to v období prvních 6 kalendářních měsíců.

Výše kompenzačního bonusu v roce 2020 činila 500 Kč za každý kalendářní den bonusového období, a po vzniku nového zákona o kompenzačním bonusu se v roce 2021 zvýšila na 1000 Kč za každý kalendářní den bonusového období (Zákony pro lidi, 2021).

Kompenzační bonusy byly poskytovány v těchto bonusových obdobích dle Finanční správy (2021):

- „ - první bonusové období od 5. 10. do 4. 11. 2020*
- druhé bonusové období od 5. 11. do 21. 11. 2020*
- třetí bonusové období od 22. 11. do 13. 12. 2020*
- čtvrté bonusové období od 14. 12. do 24. 12. 2020*
- páté bonusové období od 25. 12. 2020 do 23. 1. 2021*
- šesté bonusové období od 24. 1. 2021 do 15. 2. 2021. “*

V případě subjektu kompenzačního bonusu v případě osoby vykonávající práci na základě dohody o práci konané mimo pracovní poměr činí výše kompenzačního bonusu 500 Kč za každý kalendářní den bonusového období.

Kompenzační bonus spravuje finanční úřad místně příslušný ke správě daně z příjmů daného daňového subjektu, který podal žádost o kompenzační bonus. Kompenzační bonus se spravuje jako daň podle daňového řádu a je vratkou daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti (Zákony pro lidi, 2021).

Kurzarbeit

Kurzarbeit znamená dohoda mezi zaměstnanci, zaměstnavatelem a státem. Příspěvek v době částečné nezaměstnanosti – tzv. kurzarbeit upravuje zákon o zaměstnanosti jako nástroj, jímž je realizována aktivní politika zaměstnanosti. Toto opatření je většinou přechodné a časově omezené.

Pomocí kurzarbeitu mají zaměstnanci v období koronavirové epidemie nárok na náhradu mzdy ve výši průměrného výdělku (100 %). To je stanoveno v zákoníku práce, kde se uvádí, že pokud zaměstnavatel nemůže přidělovat zaměstnanci práci v rozsahu týdenní pracovní doby z důvodu omezení poptávky po jeho službách nebo omezení odbytu výrobků, znamená to částečnou nezaměstnanost.

Dále vláda schválila příspěvek pro zaměstnavatele na vyplacené mzdy zaměstnancům. Jedná se o dvě skupiny, do kterých jsou firmy rozděleny. V jedné skupině jde o zaměstnavatele, kteří museli mít zaměstnance v karanténě nebo kterým byly uzavřeny provozovny. V tomto případě mohou zaměstnavatelé obdržet příspěvek od úřadu práce ve výši 80 % na jednoho zaměstnance, kterému musí vyplatit mzdu ve výši 100 %. Maximální výše příspěvku však může být do 39 000 Kč na jednoho zaměstnance. Do druhé skupiny patří zaměstnavatelé, kterým byla z důvodů nařízení vlády omezená výroba. Těm je stanoven příspěvek ve výši 60 % průměrného výdělku zaměstnance, maximálně do výše 29 000 Kč (Jouza a kol., 2020, s. 3–5).

3.3.2 Posečkání úhrady daně

Daňový subjekt si může z vážných důvodů např. tíživé sociální či ekonomické situace požádat finanční úřad o posečkání úhrady daně nebo o její rozložení na splátky. Informace týkající se posečkání jsou v § 156 zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád. Pro žádost o posečkání neexistuje povinný formulář, ale finanční správa udává vzor žádosti o posečkání. Žádost o posečkání se podává příslušnému finančnímu úřadu nejlépe elektronicky. Za normálních okolností se za žádost o posečkání hradí správní poplatek ve výši 400 Kč, ten však byl v době pandemie prominut na základě rozhodnutí ministryně financí spolu s ostatními poplatky.

Finanční úřad žádosti vyhoví a povolí posečkání úhrady daně, pokud je uveden a doložen jeden ze zákonných důvodů (Finanční správa, 2021).

Podle § 156 daňového řádu:

*„ - pokud by neprodlená úhrada znamenala pro daňový subjekt vážnou újmu,
- pokud by byla ohrožena výživa daňového subjektu nebo osob na jeho výživu odkázaných,*

- *pokud by neprodlená úhrada vedla k zániku podnikání daňového subjektu, přičemž výnos z ukončení podnikání by byl pravděpodobně nižší než jím vytvořená daň v příštím zdaňovacím období,*
- *není-li možné vybrat daň od daňového subjektu najednou, nebo*
- *při důvodném očekávání částečného nebo úplného zániku povinnosti uhradit daň.* “

Pokud správce daně rozhoduje o žádosti o posečkání, postupuje v souladu s Metodickým pokynem k posečkání. Správce daně vychází z uvedených tvrzení uváděných daňovým subjektem, dále z podkladů, které k žádosti daňový subjekt přiložil, také správce daně vychází z informací, které má v daňovém spise o daňovém subjektu.

Správce daně dále při rozhodování o žádosti o posečkání posuzuje, zda není ohroženo budoucí vybrání posečkané daně, proto je nutné k žádosti doložit i způsob a prostředky, ze kterých bude v budoucnu daň uhrazena.

Pokud si daňový subjekt žádá rozložit úhradu daně na splátky, měl by být k žádosti přiložen i návrh splátkového kalendáře, tzn. návrh výše jednotlivých splátek včetně jejich časového rozložení. V případě kladného rozhodnutí o žádosti je nutné dodržovat podmínky stanovených v rozhodnutí, a to i dodržování jednotlivých splátek. Dojde-li k porušení podmínek, pozbývá rozhodnutí ode dne nedodržení některé z podmínek účinnost, správce daně o tom vydá rozhodnutí (Finanční správa, 2016).

Správce daně by měl rozhodnout o žádosti o posečkání do 30 dnů ode dne jejího podání. Doba posečkání úhrady daně je stanovena v rozhodnutí o posečkání, to může být vázáno i na další podmínky. Posečkání může být povoleno ode dne splatnosti, i zpětně. Správce daně může změnit stanovenou dobu posečkání na žádost daňového subjektu, popřípadě změnit nebo doplnit další podmínky, na které je vázáno posečkání (§156 DŘ).

V roce 2020 došlo s ohledem na mimořádné ekonomické události související s dopady pandemie koronaviru, k růstu počtu žádostí o posečkání daně a povolení splátek daňových povinností dle § 156 DŘ. Žádostem daňových subjektů o posečkání daně a povolení splátek bylo ze strany příslušných FÚ většinou vyhověno, s tím souvisí i prominutí sankčního úroku z prodlení, pokud o prominutí bylo požádáno, byla velká šance úspěšného prominutí (Informace o činnosti FS, 2020).

3.3.3 Stanovení záloh jinak

Daň z příjmů lze platit formou záloh, jestliže daň není ještě známa a neuplynula její splatnost. Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád stanoví platit daň prostřednictvím záloh. O výši daně a o stanovených lhůtách rozhoduje zákon nebo správce daně. Uhrazené zálohy na daň se započítávají na úhradu daně, většinou po skončení zdaňovacího období týkající se podání daňového přiznání nebo vyúčtování.

Výše záloh závisí na poslední známé dani a změna poslední známé daně nastává následující měsíc po právní moci rozhodnutí o stanovení daně. Správce daně může stanovit zálohy jinak nebo povolit výjimku z povinnosti daň zálohovat, a to i za celé zdaňovací období (§ 174 DŘ).

Daňový subjekt má povinnost platit daň, na kterou mu jsou stanoveny zálohy. Správce daně může daňovému subjektu na základě jeho žádosti nebo z moci úřední stanovit zálohy podle očekávané daňové povinnosti. V odůvodněných případech může správce daně stanovit zálohy jinak i za celé zdaňovací období, a to i zpětně. Pokud záloha nebyla uhrazená včas, vznikne daňovému subjektu úrok z prodlení, který lze prominout na základě žádosti ve vazbě na pokyn D-21 a D-44. Pokyn D-44 vznikl v souvislosti s mimořádnými opatřeními Vlády České republiky jako prevence proti šíření onemocnění covid-19. Pro změnu výši zálohy na dani z příjmů právnických osob i fyzických osob je možné podat žádost o stanovení záloh jinak dle § 174 odst. 5 daňového řádu. Za žádost o stanovení záloh jinak se nemusí hradit správní poplatek.

Žádost podávána v souvislosti s pandemickou situací je třeba řádně odůvodnit, pokud tak došlo ve vztahu k mimořádným událostem, v jejichž důsledku došlo ke snížené aktivitě ekonomické činnosti s předpokládaným dopadem do výsledku hospodaření. Tyto situace mohly nastat na základě karantény, onemocnění covidem-19, výpadků výroby nebo dodavatelů a nejčastěji při ztrátě odběratelů.

Ministerstvo financí České republiky prominulo druhým generálním pardonem první pololetní nebo druhou čtvrtletní zálohu, která byla splatná ke dni 15. 06. 2020 všem poplatníkům, kteří měli povinnost zálohu uhradit. O zrušení zálohy této zálohy nebylo třeba žádat, protože byla předmětným generálním pardonem tato záloha automaticky prominuta (Informace o činnosti FS, 2020).

3.3.4 Zpětné uplatnění daňové ztráty

Do roku 2020 platilo, že si daňový poplatník daně z příjmů právnických osob mohli uplatnit odečet daňové ztráty ze základu daně v 5 zdaňovacích obdobích následujících bezprostředně po období, za které byla daňová ztráta vyměřena.

Daňová ztráta znamená, že pokud za určitých podmínek přesáhnou výdaje příjmy, je rozdíl ztrátou. O takovou ztrátu se sníží úhrn dílčích základů daně (§ 5 ZDP).

V době pandemie se vláda ČR snažila pomoc i z této stránky daňovým subjektům, pro zlepšení jejich cash-flow a přinesla možnost uplatnění daňové ztráty zpětně. Podmínky jsou stanoveny novelizací zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, která nabyla účinnosti 1. 7. 2020. Lze také uplatnit teprve očekávanou daňovou ztrátu za zdaňovací období, které skončilo ode dne 30. 6. 2020, a to až do výše 30 mil. Kč formou dodatečného daňového přiznání (Informace o činnosti FS, 2020).

3.3.5 Prominutí příslušenství daně

Ministerstvo financí se snažilo zmírnit dopady pandemie koronaviru, a proto došlo k přijetí mnoha opatření u DPH, která se týkala prominutí úroků z prodlení a úroků z posečkané částky, pokud vznikly od 12. 3. 2020 do 31. 12. 2020, a to v případech, kdy bylo správcem daně povoleno posečkání úhrady daně nebo úhrada daně ve splátkách. Podmínky byly stanoveny Rozhodnutím ministryně financí ve Finančním zpravodaji č. 9/2020. Posečkání nebo úhradu ve splátkách u DPH v době pandemie využilo mnohem více podnikatelských subjektů, než tomu bylo předešlé roky před pandemií.

Dalším přijatým opatřením ke zmírnění dopadů pandemie došlo k prodloužení lhůty pro podání přiznání k dani z příjmů právnických a fyzických osob za rok 2019 a k jejímu zaplacení. Lhůta byla stanovena z 1. 4. a z 1. 7. do 18. 8. 2020. Respektive pokud bylo daňové přiznání podáno nejpozději do 18. 8. 2020 byla automaticky prominuta pokuta za opožděné podání daňového přiznání. Následně pokud byla daňová povinnost uhrazená nejpozději do 18. 8. 2020, byly automaticky prominuty i úroky z prodlení dle §252 DŘ.

V souvislosti se zhoršující se epidemiologickou situací způsobenou šířením koronaviru SARS-CoV-2 začátkem roku 2021 došlo také na prominění pokut na dani z přidané hodnoty, o kterém rozhodla ministryně financí využitím své pravomoci. Podnikatelské subjekty měly v této době problémy s předáváním daňových dokladů

externím účetním a daňovým poradcům, které jsou potřeba ke zpracování daňových přiznání a kontrolních hlášení k dani z přidané hodnoty, a proto nastávalo opožděné podání.

Kontrolní hlášení musí daňový subjekt podat za kalendářní měsíc do 25 dnů po skončení zdaňovacího období. Daňové přiznání k DPH musí daňový subjekt podat podle toho, zda je čtvrtletním nebo měsíčním plátcem, za dané čtvrtletí nebo měsíc do 25 dnů po skončení zdaňovacího období. Lhůty u DPH nelze prodlužovat (§ 101b a 101e ZDPH).

Plátcům daně z přidané hodnoty byla prominuta pokuta za pozdě podané daňové přiznání k DPH za zdaňovací období únor 2021 a pokuta za pozdě podané dodatečné daňové přiznání k DPH, které bylo nutné podat do konce března 2021, k tomuto podání muselo dojít nejpozději do 15. 04. 2021.

Stejně podmínky se vztahovaly i na prominutí pokut za nepodání kontrolního hlášení za zdaňovací období únor 2021 podle § 101h odst. 1 písm. a), b) a d) zákona o dani z přidané hodnoty, dále byly prominuty i pokuty za nepodání kontrolního hlášení za předchozí měsíce podle § 101h odst. 1 písm. a), b), c) d) zákona o dani z přidané hodnoty a pokuty za nesplnění povinnosti změnit nebo doplnit nesprávné nebo neúplné údaje uvedené v kontrolním hlášení za předchozí měsíce podle § 101h odst. 2 zákona o dani z přidané hodnoty, pokud alespoň část lhůty pro splnění povinnosti spadala do období od 1. 3. 2021 do 21. 3. 2021, k tomuto podání muselo dojít nejpozději do 15. 04. 2021. Byl prominut i úrok z prodlení na dani z přidané hodnoty za zdaňovací období únor 2021, došlo-li k úhradě této daně nejpozději do 15. 04. 2021 (MFCR, 2021).

3.3.6 Odklad evidence elektronických tržeb

Evidence elektronických tržeb znamená, že poplatníci musí odesílat údaje o tržbách správci daně a musí vystavovat účtenky dle zákona o evidenci tržeb. Novelizací tohoto zákona v roce 2020 byla elektronická evidence tržeb odložena až do 1. 1. 2023 jak pro subjekty, kteří spadali do první vlny, to je velkoobchod, maloobchod, stravovací a ubytovací služby, tak i pro subjekty, kteří měli teprve začít s evidencí tržeb od 1. května 2020. Podnikatelé mohli zůstat nadále dobrovolně evidovat tržby, protože systém EET zůstal plně funkční. Během přerušení nehrozí podnikatelům žádné pokuty za neevidování tržeb (Covid portál, 2020).

3.3.7 Nové příležitosti pro daňové subjekty

Nová příležitost v řešení svých daní nebo daní svých firem online pomocí nového Online finančního úřadu, který je k nalezení na webových stránkách www.mojedane.cz. Ministerstvo financí spolu s Finanční správou spustila tento nový web pro ty, kteří podávali svá přiznání v papírové podobě, museli tak dojít na finanční úřad osobně ho podat. Nově si tak vyplní daňová přiznání a rovnou ho i odešlou na finanční úřad z pohodlí domova, své firmy nebo odkudkoliv sami. Přihlášení do Online finančního úřadu lze pomocí datové schránky, elektronického občanského průkazu s čipem nebo přes bankovní identitu. Portál mohou využívat zaměstnanci, OSVČ, podnikatelé, malá či velká firma, ale i majitelé nemovitostí. V roce 2021 bylo možné podat daňové přiznání k dani z příjmů elektronicky až do 3. května 2021, pro podání v tištěné podobě zůstala lhůta pro podání na 1. dubna 2021 (Informace o činnosti FS, 2020).

3.4 Činnost Finanční správy

Nejen pro podnikatelské subjekty byl příchod pandemie obtížný. Pracoviště Finanční správy byla v roce 2020 omezena do režimu tzv. 2+2. Pracovníci FS musely být rozděleny do dvou skupin, ve kterých docházeli na svá pracoviště v režimu dva dny na pracovišti a dva dny doma, tak aby se v prostorách FÚ potkávalo méně osob než za normálních okolností a zabránilo se šíření koronaviru.

Dále Ministerstvo financí přicházelo denně s novými předpisy ke zmírnění dopadů epidemie a pracovníci se museli denně seznamovat s novými pokyny, které byli nutné pro jejich práci. Přišly kompenzační bonusy, které byly novinkou nejen pro podnikatelské subjekty, ale právě i pro pracovníky FÚ. Jelikož bylo podnikatelským subjektům přislíbeno, že kompenzační bonusy budou vypláceny v co nejkratší době, aby jim byla poskytnuta rychlá pomoc, znamenalo to velký nátlak na pracovníky FÚ. Pracovníci museli odložit svojí práci, aby mohli zpracovávat kompenzační bonusy, proto se i řada věcí na nějaký čas pozastavila, nebo se některé postupy na čas vůbec nezačaly. S tím je spojená například kontrolní nebo vyhledávací činnost (Informace o činnosti FS, 2020).

3.4.1 Kontrolní činnost

Pro správné zjištění a stanovení daní provádí správce daně vyhledávací a kontrolní postupy specifikované v daňovém řádu. I v této oblasti zasahovala pandemie koronaviru,

kteřá provádění těchto postupů v roce 2020 významně ovlivnila. Vládní opatření výrazně zatěžovala podmínky pro provádění kontrolních činností hlavně tím, že musel být omezen osobní kontakt s veřejností a stoupla nepřítomnost pracovníků finanční správy kvůli nařizené karanténě, onemocnění nebo čerpání OČR. Kontrolní činnost se tak zaměřovala na vyšší efektivitu a využívala nové technologie, jako jsou např. vzdálené přístupy, virtuální schůzky apod. Navíc byli pracovníci kontrolních útvarů zatíženi podílením se na zpracovávání agendy kompenzačních bonusů, protože kompenzační bonusy musely být řešeny přednostně.

Jelikož bylo prioritou pro finanční správu, aby byly všechny kompenzační bonusy vyřizovány a propláceny v co nejkratším termínu, nebyly prováděny kontroly žadatelů o kompenzační bonusy pro OSVČ. Finanční správa posuzovala podávané žádosti o kompenzační bonusy průběžně podle účtů uváděných v žádostech i podle jiných faktorů. I přesto byly detekovány případy, kdy bylo odhaleno zneužití identity osoby.

V roce 2020 kvůli pandemickým opatřením téměř ustala i aktivita finanční správy v kontrole zahajované správci daně více členských států (Finanční správa, 2021).

3.4.2 Vyhledávací činnost

Vyhledávací činnost je postup, při kterém správce daně snaží vyhledávat důkazní prostředky a zjišťuje, zda daňový subjekt plní své povinnosti vůči finanční správě, většinou se takto děje před zahájením řízení nebo v průběhu řízení.

Hlavními postupy vyhledávací činnosti je místní šetření, pro které je hlavním cílem řešit správnost a úplnost údajů uvedených v podaných daňových přiznáních a kontrolních hlášeních, a dalších podaných dokumentech. Získávají se důkazní prostředky a ověřují se skutečnosti, které se vyhodnocují a podle kterých se dále rozhoduje.

Postupná elektronizace veřejné správy je příznivá pro vykonávání vyhledávací činnosti, pro rychlejší a komfortnější komunikaci a efektivnější získávání informací od zahraničních orgánů.

Vyhledávací činnost tak byla využívána při vyplácení kompenzačních bonusů pro ověřování, zda žadatelé splňují zákonné podmínky pro uplatnění nároku na dotčený kompenzační bonus (Finanční správa, 2021).

4 Praktická část

Na začátku praktické části budou použita veřejně dostupná data Finanční správy, pomocí kterých bude poukázáno na to, jaký vliv měla pandemie na nejaktuálnější žádosti od podnikatelských subjektů, které vyřizují pracovníci finančních úřadů.

Dále je praktická část práce rozdělena do dvou fází výzkumu, první fáze výzkumu je zpracována s využitím kvalitativního výzkumu a následně druhá fáze výzkumu je zpracována pomocí kvantitativního výzkumu. Metodou sběru dat pro kvalitativní výzkum byl zvolen strukturovaný rozhovor s otevřenými otázkami. Pomocí rozhovorů je zkoumán dopad vládních opatření v době pandemie na podnikatelské subjekty z pohledu Finanční správy. Druhá fáze výzkumu je zaměřena přímo na samotné podnikatelské subjekty, kdy na základě dotazníkového šetření bude vyhodnocen vliv pandemie na podnikatelské subjekty a spokojenost podnikatelských subjektů s kompenzacemi od státu.

Hlavním cílem mé bakalářské práce je odhalit dopady pandemie na podnikatelské subjekty.

Stanovené dílčí cíle:

- Zkoumat a analyzovat dopady vládních opatření v době pandemie na podnikatelské subjekty z pohledu Finanční správy.
- Stanovit, jak bylo ovlivněno podnikání v době pandemie z pohledu podnikatelských subjektů.
- Doporučit možná řešení obnovení či zefektivnění podnikatelské činnosti včetně zmírnění dopadů.

4.1 Komparace dat Finanční správy

Daňová problematika se řešila vždy i před pandemií a bude se řešit i nadále, i za podmínky, že by nás nezasáhla pandemie. Neustále se obměňují a přicházejí nové zákony. Finanční správa bude mít pořád co na práci a daňový poplatníci budou i nadále se spoustou věcí nespokojeni. Byli nespokojeni v době, když se zavedlo kontrolní hlášení, poté když přišlo EET, v té době dokonce někteří podnikatelé museli kvůli EET své činnosti ukončit. Ne vždy jde vývoj, tak jak by podnikatelé potřebovali.

Většina kompenzací, která byla zmíněna v teoretické části práce, byla využívána i v předešlých letech před pandemií. Jako například posečkání úhrady daně, stanovení záloh

jinak, promíjení pokut a jiné, jen bylo na žádosti přihlíženo přísněji než v průběhu pandemie. V době pandemie byla přijata řada metodických pokynů, která upravovala podmínky pro správce daně při zpracovávání žádostí, proto měla pandemie znatelný vliv i na správu daní.

Kvůli koronavirové pandemii byla výrazně ovlivněna i ekonomika ČR. V roce 2020 došlo k výraznému poklesu hodnot inkasních příjmů oproti rokům předešlým, kdy hodnoty výnosů trvale rostly. K nevyššímu poklesu hodnoty inkasa došlo v roce 2020 na dani z přidané hodnoty, na který se zaměřila tabulka č. 1.

Tabulka 1: Základní údaje o daňových povinnostech a objemu inkasa na všech druzích příjmů za rok 2019 a 2020 (v mil. Kč)

	Daňová povinnost za rok 2019	Inkaso za rok 2019	Daňová povinnost za rok 2020	Inkaso za rok 2020
Celkem za všechny druhy příjmů	832 353,7	850 732,3	901 941	906 948

Zdroj: vlastní zpracování, Informace o činnosti FS (2019, 2020)

K výraznému poklesu hodnot inkasních příjmů za rok 2020 přispělo velké množství schválených rozhodnutí o posečkání úhrady daně nebo rozložení úhrady daně na splátky, které mělo obrovský nárůst v roce 2020 oproti předešlému roku. Právě tímto způsobem se snažily podnikatelské subjekty nejvíce udržet jejich podnikání. V roce 2020 bylo povoleno o téměř 33 % posečkání více než v roce 2019. Nejvyšší podíl na výši povoleného posečkání a povolení splátek mělo DPH. Následující tabulka nám ukazuje počet vyřízených žádostí o posečkání úhrady daně za všechny úřady v České republice.

Tabulka 2: Přehled rozhodnutí o posečkání daně podle § 156 DŘ

Územní finanční orgán	2019	2020
	počet	počet
Specializovaný FÚ	2	166
FÚ pro hlavní město Prahu	424	5 309
FÚ pro Středočeský kraj	979	2 370
FÚ pro Jihočeský kraj	176	567
FÚ pro Plzeňský kraj	125	643
FÚ pro Karlovarský kraj	72	589
FÚ pro Ústecký kraj	144	490
FÚ pro Liberecký kraj	364	757
FÚ pro Královéhradecký kraj	39	612
FÚ pro Pardubický kraj	49	480
FÚ pro Kraj Vysočina	173	496
FÚ pro Jihomoravský kraj	309	1 277
FÚ pro Olomoucký kraj	226	799
FÚ pro Moravskoslezský kraj	822	1 485
FÚ pro Zlínský kraj	46	485
CELKEM	3 950	16 525

Zdroj: vlastní zpracování, FS (2019, 2020)

Dalším ovlivňujícím faktorem poklesu inkasa bylo celoplošné prominutí zálohy na dani z příjmů dle § 38a odst. 3 nebo 4 zákona o dani z příjmů splatnou k 15. 6. 2020, prominuté pokuty za opožděné daňové přiznání a úroky z prodlení. K tomu se vážou také žádosti k prominutí záloh na dani z příjmů neboli žádosti o stanovení záloh jinak. Těchto kladně vyřízených žádostí v roce 2020 také výrazně vzrostlo viz tabulka č. 3.

Tabulka 3: Přehled rozhodnutí o stanovení záloh jinak nebo o povolení výjimky z povinnosti daň zálohovat podle § 174 odst. 5 DŘ

Územní finanční orgán	2019 počet	2020 počet
Specializovaný FÚ	180	324
FÚ pro hlavní město Prahu	4 779	6 513
FÚ pro Středočeský kraj	2 428	2 474
FÚ pro Jihočeský kraj	686	730
FÚ pro Plzeňský kraj	633	702
FÚ pro Karlovarský kraj	237	316
FÚ pro Ústecký kraj	537	605
FÚ pro Liberecký kraj	444	578
FÚ pro Královéhradecký kraj	949	896
FÚ pro Pardubický kraj	510	540
FÚ pro Kraj Vysočina	582	555
FÚ pro Jihomoravský kraj	2 057	2 098
FÚ pro Olomoucký kraj	650	711
FÚ pro Moravskoslezský kraj	1 235	1 380
FÚ pro Zlínský kraj	741	788
CELKEM	16 648	19 210

Zdroj: vlastní zpracování, FS (2019, 2020)

Na inkaso daně z přidané hodnoty dopadlo negativně i promíjení příslušenství daně jako jsou pokuty za opožděné tvrzení daně související s posečkáním, pokuty za nepodání kontrolního hlášení, úrok z posečkané částky a úrok z prodlení apod. Tyto úlevy byly promíjeny na základě rozhodnutí ministryně financí. Zatímco prominuté pokuty ze žádostí subjektů se na poklesu inkasa moc neúčastnily, jelikož v roce 2020 měly vyřízené žádosti o promíjení pokut zaznamenán spíše pokles ve srovnání s rokem 2019. Přehled rozhodnutí je zobrazen v tabulce č. 4.

Tabulka 4: Přehled rozhodnutí o prominutí pokuty za nepodání kontrolního hlášení dle § 101k ZDPH

Územní finanční orgán	2019 počet	2020 počet
Specializovaný FÚ	56	27
FÚ pro hlavní město Prahu	1646	1 370
FÚ pro Středočeský kraj	388	291
FÚ pro Jihočeský kraj	78	97
FÚ pro Plzeňský kraj	125	104
FÚ pro Karlovarský kraj	84	59
FÚ pro Ústecký kraj	137	120
FÚ pro Liberecký kraj	70	51
FÚ pro Královéhradecký kraj	89	79
FÚ pro Pardubický kraj	78	67
FÚ pro Kraj Vysočina	66	78
FÚ pro Jihomoravský kraj	418	328
FÚ pro Olomoucký kraj	97	54
FÚ pro Moravskoslezský kraj	268	213
FÚ pro Zlínský kraj	82	68
CELKEM	3 682	3 006

Zdroj: vlastní zpracování, FS (2019, 2020)

V neposlední řadě mělo na poklesu inkasa značnou roli také vyplácení kompenzačních bonusů. Za normálních okolností by inkaso na dani z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti v roce 2020 vzrostlo oproti roku 2019, ale protože se z tohoto druhu příjmů vyplácely kompenzační bonusy, inkaso mělo pokles jako na ostatních daních. V roce 2020 byla za kompenzační bonusy vyplacena částka 24 410 mil. Kč a přijato bylo 1 561 657 žádostí.

Vzhledem k tomu, že kompenzační bonusy byly v roce 2020 úplnou novinkou, není možné je porovnat s žádným předešlým obdobím.

Z předešlých poznatků je zřejmé, že pandemická situace nebyla příznivá jak z pohledu Finanční správy pro výběr daní, tak i z pohledu podnikatelských subjektů, které musely často žádat o posečkání úhrady daně a o stanovení záloh jinak (Informace o činnosti FS, 2020)

4.2 Kvalitativní výzkum

Pro kvalitativní výzkum byla zvolena metoda sběru dat formou strukturovaného rozhovoru s otevřenými otázkami.

Vymezení výzkumných otázek:

- 1) Jak dlouho pracujete na finančním úřadu?
- 2) Jak ovlivnila Vaši práci pandemie koronaviru?
- 3) Jak se změnila aktivita podnikatelských subjektů s příchodem pandemie?
- 4) S jakými dotazy od subjektů jste se nejčastěji setkával/a?
- 5) Jak často byly využívány kompenzační bonusy od podnikatelských subjektů?
- 6) S jakými žádostmi jste se dále nejčastěji setkával/a?
- 7) V jaké míře pomáhali podnikatelským subjektům kompenzace od státu?
- 8) Jaký dopad podle Vás měla vládní opatření na podnikatelské subjekty?

4.2.1 Metodika sběru dat

Při strukturovaném rozhovoru s otevřenými otázkami se používají pečlivě formulované otázky, na které respondenti odpovídají. Flexibilita sondování v kontextu je omezenější v tomto typu rozhovorů a je třeba minimalizovat soubor otázek, které jsou kladené respondentovi, proto se získaná data z takového rozhovoru snáz analyzují.

Nevýhodou strukturovaného rozhovoru s otevřenými otázkami je, že rozhovor má jasně stanovené otázky a není v něm prostor pro situovanost (Hendl, 2005, s. 173).

Při sběru dat by měly být dodrženy etické zásady. Účastníci výzkumu musí být plně seznámeni s okolnostmi vzniku výzkumu. Měli by vědět, za jakým účelem tento rozhovor vzniká, jak bude publikován a jak bude rozhovor časově náročný. Účastník také musí udělit souhlas, že jeho odpovědi budou zaznamenávány. Dále musí být obeznámen s anonymitou, protože ve výzkumné zprávě nesmějí být rozeznány osoby, firmy nebo i pracoviště (Švaříček, 2014, s. 46).

4.2.2 Rozhovory s respondenty

V rámci kvalitativního výzkumu k vyhodnocení dopadů pandemie na podnikatelské subjekty bylo provedeno pět rozhovorů s pracovníky finančního úřadu. Rozhovory byly uskutečněny na podzim roku 2021. Pro rozhovor bylo vybráno pět zaměstnanců z různých vyměřovacích odborů jednoho finančního úřadu. Všichni respondenti vyžadovali dodržení anonymity. Pro dodržení anonymity jsem se rozhodla nazvat respondenty FÚ1-5 (FÚ je zkratka pro Finanční úřad).

Otázka č. 1: Jak dlouho pracujete na finančním úřadu?

První otázka byla zaměřena na to, jak dlouho respondenti pracují na finančním úřadu. Tři respondenti odpověděli, že na finančním úřadu pracují 5 a více let, ti mají mnohem větší rozhled, co se týče doby před pandemií koronaviru oproti respondentům, kteří na úřadu pracují méně než 2,5 roku.

Otázka č. 2: Jak ovlivnila Vaší práci pandemie koronaviru?

Další otázka se ptá respondentů, jak byla pandemií ovlivněna práce na finančních úřadech. V odpovědi na tuto otázku se většina respondentů shodla. Pandemie jejich práci ovlivnila hodně. Podle respondentů FÚ1 a FÚ2 bylo obtížné pracovat v režimu 2+2 a respondent FÚ2 musel na nějakou dobu na OČR kvůli dětem. Všem respondentům přišla práce v souvislosti s pandemií složitější, pro některé hlavně tím, že byl omezen osobní kontakt a vše se řešilo po telefonu nebo emailem, pro jiné to zase bylo složitější ve studování stále se měnících pokynů.

Otázka č.3: Jak se změnila aktivita podnikatelských subjektů s příchodem pandemie?

Otázka číslo 3 byla zaměřena na aktivitu podnikatelských subjektů. Všichni respondenti se shodli, že jejich aktivita vzrostla. Podnikatelské subjekty měly mnoho dotazů k vládním opatřením a jakými způsoby mohou zachránit své podnikání. Jelikož byly finanční úřady pro veřejnost uzavřeny, muselo se vše řešit po telefonu nebo emailem.

Otázka č. 4: S jakými dotazy od subjektů jste se nejčastěji setkával/a?

Na další otázku týkající se dotazů od podnikatelských subjektů odpovídali respondenti nejčastěji: „Mezi ty hlavní patřily dotazy ke kompenzačním bonusům, promíjení pokut u kontrolních hlášení, prodloužení lhůty k podání.“ Na stejné odpovědi se shodli tři z pěti respondentů, další dva k této odpovědi ještě dodali, že řešili se subjekty převážně posečkání úhrady daně a správní poplatky.

Otázka č. 5: Jak často byly využívány kompenzační bonusy od podnikatelských subjektů?

Pátá otázka měla zjistit, jak často byly využívány kompenzační bonusy. Podle všech respondentů byly kompenzační bonusy využívány v plném rozsahu. Přesto respondent FÚ4

uvádí: „našlo se i pár lidí, kteří se báli žádat o kompenzační bonus z důvodu, že by na něj neměli nárok a museli ho později vrátet.“ S tím měl respondent FÚ3 zkušenost, a proto k této otázce dodal: „Samozřejmě se po nějaké době zjistilo i několik případů, kdy žadatelům byly vyplaceny kompenzační bonusy, které nakonec museli vrátet, protože na ně neměli nárok.“ Bylo to z důvodu, že kompenzační bonusy byly nové, žadatelé neměli dostatečné informace, proto stačila malá nepatrnost, kterou si nezjistili a dopláceli na to.

Otázka č. 6: S jakými žádostmi jste se dále nejčastěji setkával/a?

Cílem šesté otázky bylo zjistit, jaké žádosti nejčastěji dostávali pracovníci vyměřovacích odborů finančního úřadu. Tato otázka úzce souvisí s otázkou č. 4. Nejdříve se podnikatelé dotazovali k žádostem, o které následně žádali. Všichni respondenti měli vždy alespoň jednu shodující se odpověď mezi sebou. Většina z nich uvádí, že mezi hlavní žádosti v době pandemie patřila žádost o posečkání a rozložení úhrady daně na splátky. Dále se hodně žádalo o promíjení pokut, prodlužování lhůt k podání a stanovení záloh jinak.

Otázka č. 7: V jaké míře pomáhaly podnikatelským subjektům kompenzace od státu?

Otázkou číslo 7 bylo zjištěno, jaký názor mají pracovníci finančního úřadu ke kompenzacím od státu, zda si myslí, že podnikatelům pomohly nebo ne. Jeden respondent uvedl: „Těžko říct, jestli pomoc byla dostatečná, ale lepší něco než nic.“ Většina respondentů si myslí, že kompenzace od státu byly přínosem pro podnikatelské subjekty a pomohly jim přečkat těžkou dobu.

Otázka č. 8: Jaký dopad podle Vás měla vládní opatření na podnikatelské subjekty?

Na otázku ohledně dopadů odpověděla většina respondentů, že dopady byly převážně negativní. Respondent FÚ5 odpověděl: „Podle mého úsudku to zanechá velké dopady jak na podnikatelské subjekty, tak celkově i na ekonomice státu a bude nějakou dobu trvat, než se všechno zase srovná. Než podnikatelé splatí své dluhy, které si nadělali, než zase seženou zpět stále zaměstnance, aby chod podniky mohl bez problémů fungovat. Určitě je mnohem více negativních dopadů, ale zároveň si myslím, že někteří podnikatelé na této situaci zase naopak vydělali.“

4.3 Kvantitativní výzkum

Druhá polovina praktické části je zpracována s využitím kvantitativního výzkumu metodou dotazníkového šetření. Dotazník byl rozeslán emailem 150 náhodně vybraným podnikatelským subjektům. Z celkového počtu dotazovaných odpovědělo 104 respondentů. Dotazník byl sestaven z 9 otázek, z toho pouze jedna otázka byla otevřená. Cílem dotazníkového šetření bylo vyčíslit zasažené podnikatelské subjekty a zjistit jejich spokojenost s kompenzacemi od státu.

Stanovené hypotézy:

H1: Vládní opatření zasáhla většinu podnikatelských subjektů

H2: Kompenzační bonusy byly plně využívány

H3: Pomoc od státu nebyla dostačující

H4: Dopady na podnikatelské subjekty byly spíše negativní

Otázka č. 1: V jakém odvětví podnikáte?

Tato otázka byla otevřená. Respondenti měli uvést, v jakém odvětví podnikají. Jednotlivé odpovědi byli přehledně zapsány v MS Excelu do přehledné tabulky.

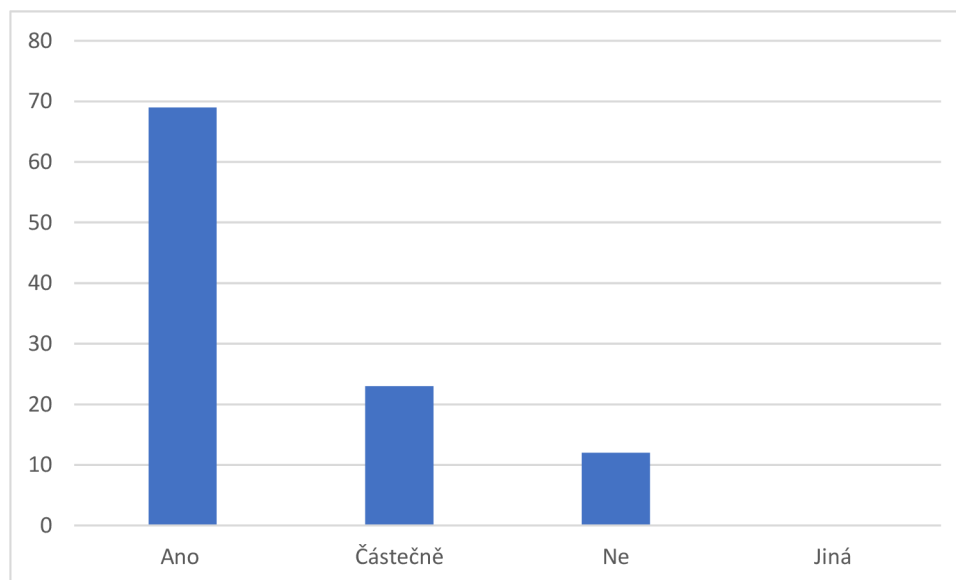
Tabulka 5: Respondenti podnikající v těchto odvětvích

Odvětví	Počet respondentů	Podíl
Pohostinství	25	24,50 %
Maloobchod	13	12,70 %
Ubytovací služby	2	2 %
Služby	29	28,40 %
Stavebnictví	16	15,70 %
Zemědělství	1	1 %
Doprava	2	2 %
Kultura	3	2,90 %
Vzdělávání	2	2 %
Produkce, film, reklama	3	2,90 %
Výroba	1	1 %
Reality	1	1 %
Cestovní ruch	3	2,90 %
Hazardní hry	1	1 %
IT služby	1	1 %
Správa nemovitostí	1	1 %
Celkem	104	100,00 %

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 2: Týkala se Vás omezení stanovená vládou?

Graf 1 Omezení týkající se podnikatelských subjektů

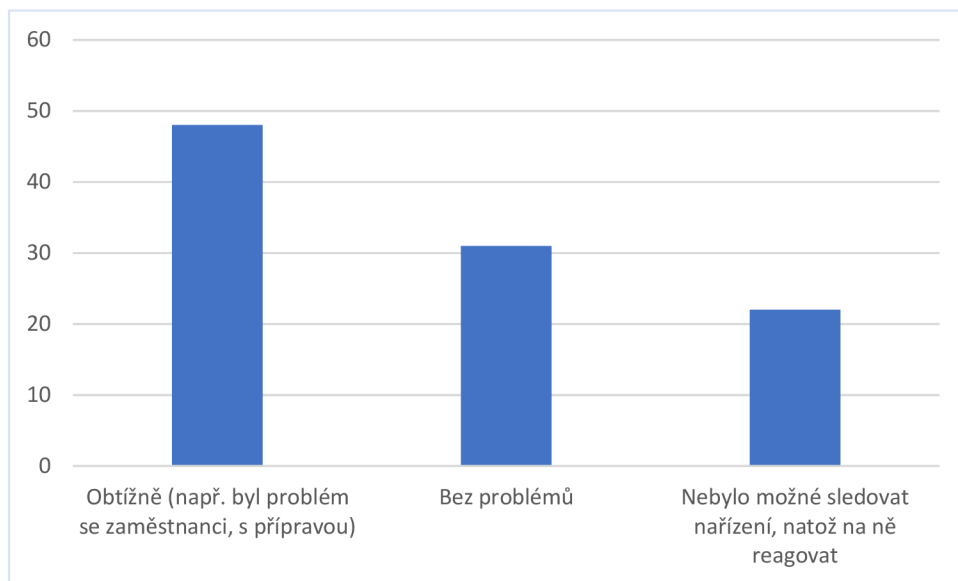
Zdroj: vlastní zpracování

Podle výsledků grafu 1 je zřejmé, že velké většiny podnikatelských subjektů se týkala omezení stanovená vládou (69 respondentů), některých podnikatelů se týkala pouze částečně

(23 respondentů). Dále je na grafu vidět, že jsou i podnikatelé, které žádná vládní omezení nezasáhla (12 respondentů).

Otázka č. 3: Jak jste zvládal/a reagovat na nařízení vlády, která přicházela ze dne na den?

Graf 2 Reakce podnikatelských subjektů na nařízení vlády

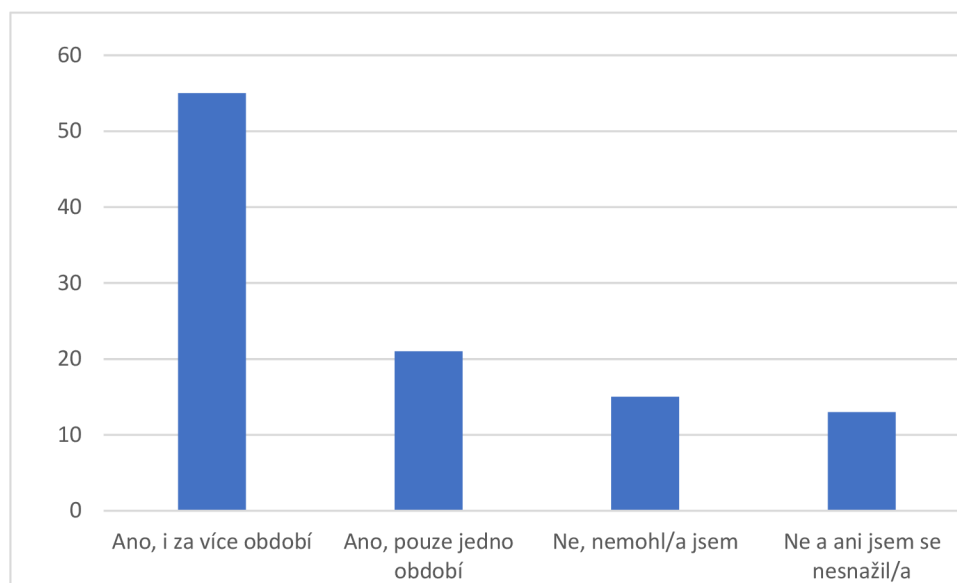

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 2 znázorňuje, jak zvládali respondenti reagovat na vládní nařízení. Negativní odpověď zvolilo 70 respondentů, z toho 22 respondentů bylo velmi nespokojeno s nařízeními vlády, protože byla tak rychle se měnící, že nebylo možné na ně včas reagovat. I u této otázky 31 respondentů zvládalo na nařízení vlády reagovat bez problémů.

Otázka č. 4: Využil/a jste kompenzační bonus od státu?

Graf 3 Využití kompenzačních bonusů

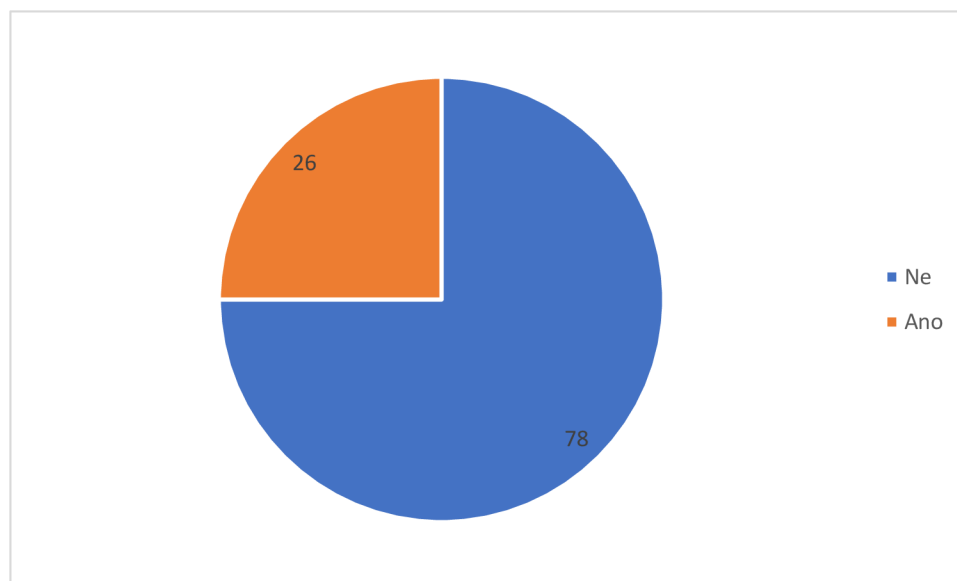

Zdroj: vlastní zpracování

Podle grafu 3 jsou na prvním místě odpovědi respondentů, kteří si o kompenzační bonus žádali i za více období. Z celkového počtu odpovědí je zřejmé, že velká část respondentů (73,1 %) si o kompenzační bonus alespoň jednou zažádalo. Ostatní respondenti si žádat nemohli nebo se o to ani nesnažili.

Otázka č. 5: Využil/a jste i jinou pomoc od státu?

Graf 4 Využití jiné pomoci od státu

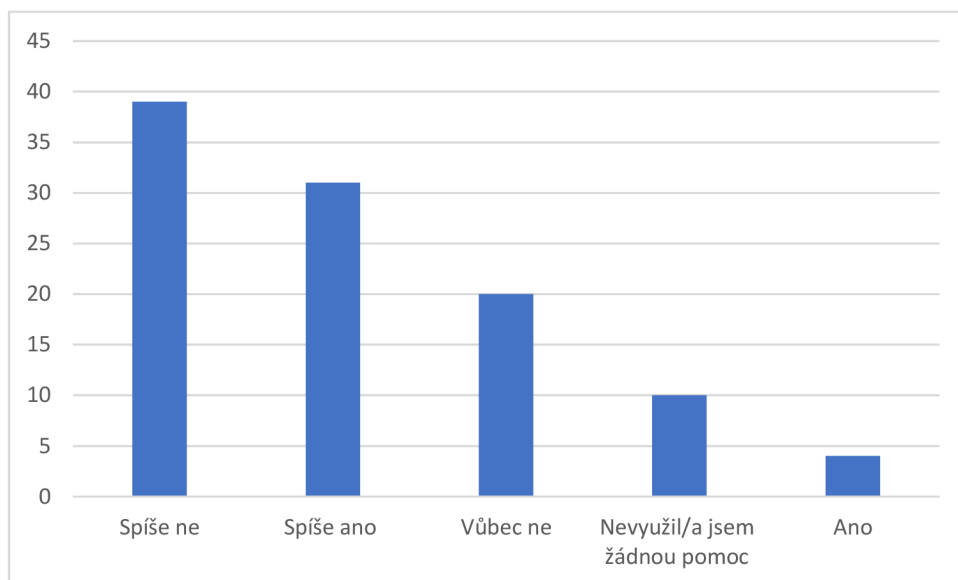

Zdroj: vlastní zpracování

Jiná pomoc od státu představuje například posečkání úhrady daně nebo kurzarbeit apod. Graf 4 zobrazuje převážnou většinu respondentů, kteří jinou pomoc od státu nevyužili. Jinou pomoc od státu využilo pouhých 26 dotazovaných.

Otázka č. 6: Byl pro Vás kompenzační bonus/pomoc od státu dostačující?

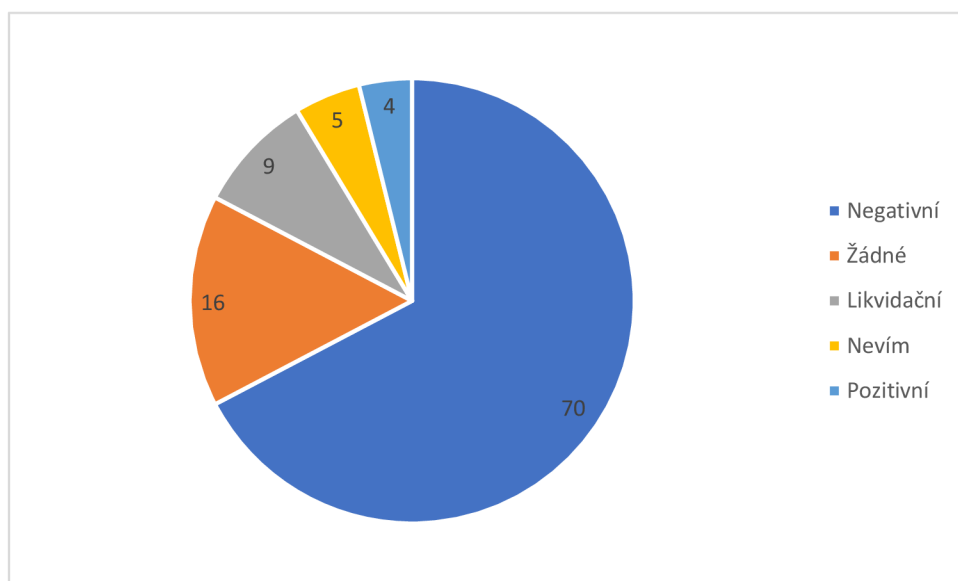
Graf 5 Míra uspokojení s kompenzačními bonusy či pomoci od státu

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 7: Jaké dopady měla vládní opatření na Vaše podnikání?

Graf 6 Dopady vládních opatření na podnikání

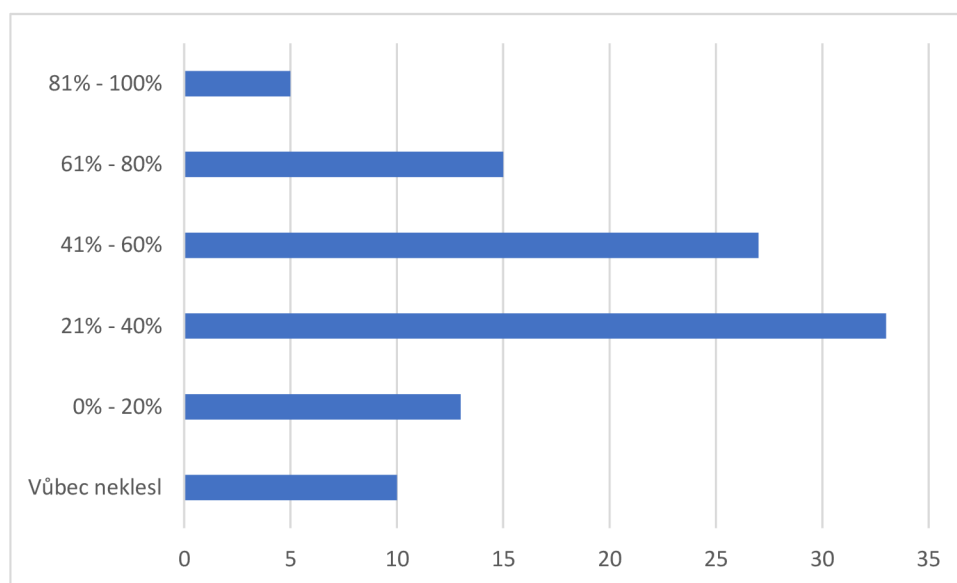

Zdroj: vlastní zpracování

Nejčastější odpovědí respondentů na otázku č. 7, která zjišťovala vliv vládních opatření na podnikání, je negativní. Stejně jako u otázky č. 2 je na grafu vidět, že na některé podnikatelské subjekty vládní opatření neměla žádný vliv. Zatímco pro 9 % z celkového počtu respondentů byla vládní opatření přímo likvidační.

Otázka č. 8: O kolik procent klesl Váš obrat v porovnání s rokem před pandemií?

Graf 7 Pokles obrátů podnikatelských subjektů

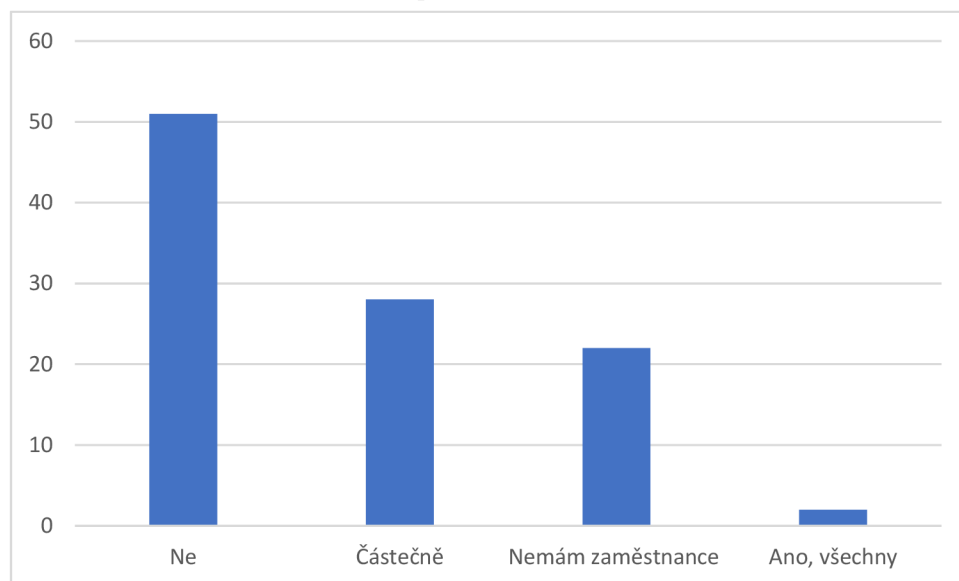

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 7 ukazuje vývoj obrátů podnikatelských subjektů v porovnání s rokem před pandemií. Podle výsledků se obraty u většiny respondentů snížily o průměrných 50 %. Jako téměř u každé otázky je na grafu vidět, že pro některé subjekty se vůbec nic nezměnilo, naopak pro některé subjekty to znamenalo obrovský pokles tržeb.

Otázka č. 9: Musel/a jste propouštět své zaměstnance?

Graf 8 Propouštění zaměstnanců

Zdroj: vlastní zpracování

V posledním grafu, který se týkal propouštění zaměstnanců v době pandemie, zvítězila s největším počtem hlasů odpověď ne. Podnikatelé nemuseli propouštět své zaměstnance nebo dokonce žádné zaměstnance ani neměli. Odpověď částečně nebo, že museli propouštět všechny zaměstnance, odpovědělo pouze 30 respondentů z celkového počtu 104.

5 Zhodnocení a doporučení

V této kapitole budou zhodnoceny výsledky rozhovorů a následně budou srovnány spolu s výsledky dotazníkového šetření. Cílem výzkumu bylo zjistit, jaký měla vliv pandemie na podnikatelské subjekty. Zda byly podnikatelské subjekty spokojené s kompenzacemi od státu, a jaké to má dopady na jejich podnikání, aby bylo možné navrhnout přijatelná řešení.

5.1 Strukturovaný rozhovor

Podle strukturovaných rozhovorů s pracovníky vyměřovacích odborů FÚ bylo zjištěno, že pandemie koronaviru ovlivnila jak jejich práci, tak i chování podnikatelských subjektů k Finanční správě. Aktivita podnikatelských subjektů vzrostla hlavně ve spojení se záchranou jejich podnikání. Podnikatelské subjekty měly dotazy k žádostem, o které si následně žádaly. Mezi ty hlavní patřily žádosti ke kompenzačním bonusům, k posečkání úhrady daně, promíjení pokut u kontrolních hlášení a prodloužení lhůty k podání. Je zřejmé, že měly problémy s plněním daňových povinností a s placením daní. Z těchto důvodů více žádaly o kompenzační bonusy, posečkání a rozložení úhrady daně na splátky a následné promíjení pokut a úroků. Z pohledu Finanční správy jsou dopady vládních opatření v souvislosti s pandemickou situací převážně negativní.

5.2 Dotazník

Na začátku dotazníkového šetření byly stanoveny tyto hypotézy:

H1: Vládní opatření zasáhla většinu podnikatelských subjektů

H2: Kompenzační bonusy byly plně využívány

H3: Pomoc od státu nebyla dostačující

H4: Dopady na podnikatelské subjekty byly spíše negativní

Po vyhodnocení dotazníkového šetření je možné ověřit platnosti stanovených hypotéz.

H1: Hypotéza se potvrdila. Z průzkumu vyplynulo, že vládní opatření podnikatelské subjekty velmi zasáhla, to se projevilo hlavně na poklesu jejich tržeb.

H2: Hypotéza se potvrdila, neboť na odpověď ohledně využívání kompenzačních bonusů odpovědělo 73 % respondentů, že využilo kompenzační bonus a 14 % respondentů odpovědělo, že by kompenzační bonus využili, ale nesplňovali podmínky.

H3: Hypotéza se potvrdila. Vzhledem k poklesu tržeb podnikatelů, částečnému propouštění zaměstnanců a odpovědím k 6. otázce z dotazníku je zřejmé, že podnikatelé nebyli spokojeni s kompenzacemi od státu, protože pomoc nebyla dostačující.

H4: Hypotéza se potvrdila, poněvadž z výsledků dotazníků vyšlo, že dopady vládních opatření na podnikání v různých odvětvích byla negativní v určitých případech až likvidační.

5.3 Shrnutí výsledků a doporučení

Po porovnání výsledků strukturovaných rozhovorů s výsledky dotazníkového šetření lze říci, že vládní opatření zavedená v důsledku šíření koronaviru měla na podnikatelské subjekty negativní dopad. Vlivem pandemie se většina podnikatelů potýkala s poklesy jejich tržeb a poklesy finančních prostředků pro placení daní oproti rokům před pandemií, kdy se jim dařilo. Kompenzační bonusy sice pomáhaly přečkat těžké období, ale rozhodně nebyly dostačující. Vzhledem k tomu, že podnikatelé neměli dostatečné finanční prostředky, žádali o pomoc finanční úřady. Žádali o posečkání nebo o rozložení úhrady daně na splátky, aby měli čas finance získat.

Porovnáním veřejně dostupných dat Finanční správy byl zjištěn nárůst vyřízených žádostí o posečkání úhrady nebo rozložení úhrady daně na splátky, stejně tak i žádostí o stanovení záloh jinak. Finanční úřady těmto žádostem vyhovovaly mnohem častěji v době pandemie, než tomu bylo v před pandemií.

Na základě těchto informací mým doporučením pro podnikatelské subjekty je, aby se snažily mít určité finanční rezervy a popřípadě zkusily snížit jejich nákladovost. Mezi další doporučení patří pokusit se zaměřit i na jinou ekonomickou činnost, mít nějakou ekonomickou činnost jako doplněk té stávající.

Podnikatelé by se také měli více zamyslet nad elektronizací daní, která se bude časem více rozvíjet a nebude možné podat přiznání v listinné podobě. Bylo by dobré, se zaměřit na elektronizaci účetnictví, popřípadě zajistit vzdálené přístupy k účetnictví firmy, aby nenastávaly problémy s pozdě podaným daňovým přiznáním nebo kontrolním hlášením apod. Přínosem pro firmy by také byla aktivnější komunikace s finančními úřady, měly by se více zajímat, jaké stavy mají jejich účty nebo pokud jim nastane problém, měly by ho řešit ihned a nenechávat to na poslední chvíli, kdy už je ve většině případů pozdě.

Ze strany Finanční správy by se dalo také mnoho věcí zlepšovat, například podnikatelské subjekty lépe a včas informovat. Jelikož s příchodem pandemie koronaviru přicházely stále nové pokyny, než je stihl kdokoliv nastudovat, už byly dávno v provozu a nebylo možné na ně včas reagovat. Kompenzační bonusy spravovaly téměř všechny oddělení finančních úřadů, to z mého pohledu muselo být velmi zmatečné jak pro subjekty, tak pro pracovníky FÚ. Proto by bylo lepší a efektivnější, kdyby na kompenzační bonusy bylo zaměřeno pouze jedno oddělení.

Mezi příležitostmi pro podnikatelské subjekty bych zařadila rozšíření ekonomické činnosti podniku, pozastavení EET i elektronizaci daní.

Naproti příležitostem tu máme stále i hrozby, které v budou ohrožovat podnikání. Je pravděpodobné, že problém jako pandemie způsobená koronavirem SARS-CoV-2 nemusí být poslední pandemií, která zasáhla celý svět. Takové hrozby ohrožující podnikání napříč celým světem tu budou neustále, někdy zasáhnou jen lehce, ale někdy mohou napáchat mnohem větší škody. Proto doporučuji podnikatelským subjektům, aby na tyto hrozby nikdy nezapomínaly a snažily se, na ně být vždy připraveni.

6 Závěr

Cílem mé bakalářské práce bylo zjistit, jaké ekonomické a daňové dopady měla pandemie koronaviru na podnikatelské subjekty.

V teoretické části práce jsem se stručně věnovala světové pandemii. Dále jsem se zaměřila na vládní opatření zavádějící s příchodem pandemie koronaviru a následně dopodrobna vládní podpoře, kterou vláda poskytovala podnikatelským subjektům.

Dílčí cíle stanovené v praktické části bakalářské práce měly objasnit dopady vládních opatření na podnikatelské subjekty, stanovit, jak bylo ovlivněno jejich podnikání a doporučit možná řešení. Z výsledků odpovědí obou metod výzkumu bylo zjištěno, že pandemie měla na podnikatelské subjekty negativní dopady. Jejich podnikání utrpělo ztráty. Jelikož musely mít uzavřené podniky nebo jejich činnosti byly pozastavené a musely částečně propouštět své zaměstnance, ovlivnilo to jejich roční obraty, které na základě zavedených opatření spíše klesaly. Na základě rozhovorů s pracovníky finančního úřadu je prokazatelné, že podnikatelské subjekty měly v době pandemie potíže s včasným placením daní a plněním daňových povinností. Potvrzují to i roční statistiky Finanční správy, z kterých plyne, že podnikatelské subjekty si v době pandemie často žádaly o posečkání úhrady daně a o promíjení záloh na dani z příjmů, protože neměly dostatečné finanční prostředky na úhradu daní.

Mým doporučením a zároveň příležitostí pro zefektivnění a obnovení podnikání je snížit náklady, zaměřit se na novou ekonomickou činnost, která by doplnila tu stávající a více se přizpůsobit elektronizaci daní. Dalším doporučením je zlepšit komunikaci mezi finančními úřady a podnikatelskými subjekty. Pokud se budou podnikatelské subjekty více zajímat o své daňové povinnosti a nebudou je zanedbávat, nemusejí nastávat nepříjemné problémy. Dále mezi má doporučení patří, snaha udržovat si dostatečné finanční rezervy, aby se v nepříznivých situacích nemusely potýkat s negativními dopady na jejich podnikání.

7 Seznam použitých zdrojů

Literatura

HENDL, J. 2016. Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0982-9.

HONZÁK, R. a kol. 2020. Doba koronavirová. Praha: Zeď. ISBN 978-80-907674-4-7.

JOUZA, L. a kol. 2020. Práce a mzdy 6/2020 Kurzarbeit – náhrada mzdy v krizových situacích, Pandemie a ošetrovné. Český Těšín: Poradce, ISSN 1801-9935.

JOUZA, L. a kol. 2020. Zaměstnávání v období pandemie. Český Těšín: Poradce. ISBN 978-80-7365-444-3.

JOUZA, L. a kol. 2020. 1000 řešení 08/2020 – Zákon o DPH po novele, Ekonomické dopady pandemie. Český Těšín: Poradce. ISSN 1212-4710.

SPINNEY, L. 2017. Bledý jezdec: španělská chřipka roku 1918 a jak změnila svět. Přeložil Filip SAMEC. Praha: Dobrovský. ISBN 978-80-7390-687-0.

ŠVAŘÍČEK, R. a kol. 2014. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Vyd. 2. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0644-6.

Internetové zdroje

CzechInvest: Podpora státu v boji proti COVID19. Jakou pomoc mohou podnikatelé využít? [online]. 2020 [cit. 2021-12-10]. Dostupné z: <https://www.czechinvest.org/cz/Homepage/Novinky/Brezen-2020/Podpora-statu-v-boji-proti-COVID19-Jakou-pomoc-mohou-podnikatele-vyuzit>

Finanční správa. Informace k možnosti požádat o posečkání úhrady daně popř. rozložení její úhrady na splátky (podle § 156 a § 157 zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád). [online]. 2021. [cit. 2021-12-27] Dostupné z: <https://www.financnisprava.cz/cs/vyhledavani?q=pose%C4%8Dk%C3%A1n%C3%AD>

Finanční správa, Kompenzační bonus, 2020-2021 [online] FS. [cit. 2021-12-12] Dostupné z: <https://www.financnisprava.cz/cs/dane/dane/kompenzacni-bonus>

Finanční správa, Novinky 2020, 2020-11-20 [online] FS. [cit. 2021-10-20] Dostupné z: <https://www.financnisprava.cz/cs/financni-sprava/novinky/novinky-2020/omezeny-provoz-na-pracovistich-financni-spravy-potrva-do-konce-nouzoveho-stavu>

Kompenzační bonus pro OSVČ. [online]. 2020 [cit. 2021-12-12] Dostupné z: <https://portal.pohoda.cz/pro-podnikatele/uz-podnikam/kompenzacni-bonus-pro-osvc/>

MFCR, Finanční zpravodaj 13/2021 [online] MFCR. [cit. 2021-12-20] Dostupné z: https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Financni-zpravodaj_2021-c-13.pdf

MFCR, Tiskové zprávy, Daně teď vyřešíte kompletně online, s přihlášením pomůže bankovní identita, 2021-03-01 [online] MFCR. [cit. 2021-12-20] Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2021/dane-ted-vyresite-kompletne-online-41131>

MZCR. Doporučení Ministerstva zdravotnictví. [online]. 2020 [cit. 2021-12-16]. Dostupné z: <https://koronavirus.mzcr.cz/doporuceni-ministerstva-zdravotnictvi-a-ministerstva-prace-a-socialnich-veci/>

MZCR. Ministerstvo zdravotnictví vydalo nové mimořádné opatření týkající se karantény osob, které se vrací z Itálie. [online]. 2020. [cit. 2021-12-05]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/tiskove-centrum-mz/ministerstvo-zdravotnictvi-vydalo-nove-mimoradne-opatreni-tykajici-se-karanteny-osob-ktere-se-vraceji-z-italie/>

Státní zdravotní ústav, 2020 Covid základní informace [online]. 2020 [cit. 02. 11. 2021] Dostupné z: http://www.szu.cz/uploads/Epidemiologie/Coronavirus/Zakladni_info/2020_08_07_Covid_19_zakladni_informace.pdf

Vláda ČR. Aktuálně. [online]. 2020-2021. [cit. 2021-12-05]. Dostupné z:
<https://www.vlada.cz/scripts/detail.php?pgid=56>

Vláda ČR. Jednání vlády. [online]. 2020. [cit. 2021-12-05]. Dostupné z:
<https://apps.odok.cz/djv-agenda?date=2020-03-12>

Výzkumná zpráva

Informace o činnosti Finanční správy ČR za rok 2019

Informace o činnosti Finanční správy ČR za rok 2020

Oficiální dokument

Zákon č. 235/2004Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů

8 Přílohy

Strukturovaný rozhovor FÚ1 – FÚ5

Respondent FÚ1

1) Jak dlouho pracujete na finančním úřadu?

Na finančním úřadu pracuji téměř 10 let.

2) Jak ovlivnila Vaši práci pandemie koronaviru?

Průběh pandemie neměl vliv ani tak na množství práce jako spíše na její skladbu. Objevilo se hodně nové práce, některé běžné úkony se naopak na čas vynechaly.

3) Jak se změnila aktivita podnikatelských subjektů s příchodem pandemie?

Aktivita podnikatelských subjektů se určitě s příchodem pandemie zvýšila, jelikož se báli o své podnikání, měli na nás více otázek než obvykle.

4) S jakými dotazy od subjektů jste se nejčastěji setkával/a?

Mezi hlavní požadavky patřily kompenzační bonusy a také posečkání úhrady daně. Jelikož jim klesaly tržby, kvůli vládním opatřením neměli z čeho najednou platit daně.

5) Jak často byly využívány kompenzační bonusy od podnikatelských subjektů?

Podle mého uvážení kdo mohl žádat, si požádal, proto bych řekla, že kompenzační bonusy byly využívány často.

6) S jakými žádostmi jste se dále nejčastěji setkával/a?

Mezi nejčastější žádosti patřilo určitě posečkání nebo splátkování úhrady daně, promíjení pokut a taky jsem se dost často setkávala s žádostmi o prodloužení lhůty k podání daňového přiznání k dani z příjmů právnických osob, která nakonec byla prodloužena všem až do 18. 08. 2020.

7) V jaké míře pomáhali podnikatelským subjektům kompenzace od státu?

Určitě některým subjektům nepomohly ani tyto kompenzace, ale podle mého většinu subjektů tyto kompenzace zachránili.

8) Jaký dopad podle Vás měla vládní opatření na podnikatelské subjekty?

Myslím si, že tato doba byla opravdu nelehká pro podnikatelské subjekty, ale kdo se opravdu snažil podnik udržet naživu a využil výhody od státu, určitě se jim to podařilo. Samozřejmě se určitě vyskytlo spousta firem, které tato vládní nařízení nezvládla a musela své podnikání ukončit, ale to se tak prostě v životě děje.

Respondent FÚ2

1) Jak dlouho pracujete na finančním úřadu?

Téměř 10 let.

2) Jak ovlivnila Vaši práci pandemie koronaviru?

Velmi, musela jsem být na OČR, protože mám malé děti, když jsem po nějaké době mohla jít do práce, dělaly jsme na režim 2+2, bylo to dost náročné.

3) Jak se změnila aktivita podnikatelských subjektů s příchodem pandemie?

Začali volat a mít spousta dotazů k vládním nařízením. Bylo těžké se denně seznamovat s novými metodikami a úlevami, které byli vládou nařízeny.

4) S jakými dotazy od subjektů jste se nejčastěji setkával/a?

Nejvíce je zajímavé, co mají dělat, když nemají na úhradu daně, zda lze prominout pokutu za nepodání kontrolního hlášení nebo kdy jim bude vyplacen kompenzační bonus.

5) Jak často byly využívány kompenzační bonusy od podnikatelských subjektů?

Tak často, jak to jen šlo.

6) S jakými žádostmi jste se dále nejčastěji setkával/a?

Setkávala jsem se se žádostmi o kompenzační bonus, o posečkání úhrady daně či splátkování nebo o prominutí pokuty. Později s dalšími vlnami pandemie přicházeli i žádosti o stanovení záloh jinak nebo uplatňování ztrát.

7) V jaké míře pomáhaly podnikatelským subjektům kompenzace od státu?

Podle mě byly kompenzace od státu dostačující, samozřejmě se najde i několik případů, kterým tyto kompenzace vůbec nepomohly a musely to zvládnout jinak.

8) Jaký dopad podle Vás měla vládní opatření na podnikatelské subjekty?

Vládní opatření měla na podnikatelské subjekty velké dopady, ale myslím si, že to většina z nich zvládla. Budou nějakou dobu splácet půjčky nebo si sunout splatnost daní, ale podnikání vrátí zase do dobré finanční situace. A ty, které to položilo úplně, přijdou třeba s novými nápady na podnikání.

Respondent FÚ3

1) Jak dlouho pracujete na finančním úřadu?

Dva roky.

2) Jak ovlivnila Vaší práci pandemie koronaviru?

Byla jsem krátce na FÚ, když přišla pandemie a s ní mnoho změn, to pro mě byla obtížná situace. Práce najednou přibyla a pracovní doba naopak ubyła, protože jsme pracovali na směnný provoz 2+2. Sledovat vládní opatření bylo těžké jak pro podnikatelské subjekty, tak stejně i pro nás pro pracovníky FÚ.

3) Jak se změnila aktivita podnikatelských subjektů s příchodem pandemie?

Aktivita podnikatelských subjektů rozhodně vzrostla. Mnohem více volali o rady, jak mají, co vyřešit, uhradit nebo o co si můžou zažádat v nelehké situaci.

4) S jakými dotazy od subjektů jste se nejčastěji setkával/a?

Dotazy se nejčastěji týkaly odložení plateb, možností splátek, čerpání kompenzačních bonusů.

5) Jak často byly využívány kompenzační bonusy od podnikatelských subjektů?

Od samého začátku bylo o kompenzační bonusy hodně žádáno. Proč by si o ně taky nežádaly, když jim byly poskytnuty. Samozřejmě se po nějaké době zjistilo i několik případů, kdy žadatelům byly vyplaceny kompenzační bonusy, které nakonec museli vrátet, protože na ně neměli nárok.

6) S jakými žádostmi jste se dále nejčastěji setkával/a?

V pozdější době přicházely žádosti i o stanovení záloh jinak neboli prominutí záloh na dani z příjmů, protože podnikatelé věděli, že nakonec nebudou mít za rok takový obrat, jaký měli předešlý rok.

7) V jaké míře pomáhaly podnikatelským subjektům kompenzace od státu?

Řekla bych, že jim pomáhaly dost podle toho, jak vzrostly žádosti například o posečkání nebo splátkování úhrady daně a jiné možné žádosti.

8) Jaký dopad podle Vás měla vládní opatření na podnikatelské subjekty?

Určitě to pro ně nemělo moc příznivý dopad. Tím, že některá odvětví musela mít úplně zavřené své prodejny, restaurace, hotely a jiné, je naprosto jasné, že to pro ně muselo znamenat pokles jejich obrátů, ale pro některé to samozřejmě mohlo mít i přínosy.

Respondent FÚ4

1) Jak dlouho pracujete na finančním úřadu?

Něco málo přes rok.

2) Jak ovlivnila Vaši práci pandemie koronaviru?

Musela jsem odejít z bývalé firmy právě kvůli koronaviru a nastoupila jsem na finanční úřad.

3) Jak se změnila aktivita podnikatelských subjektů s příchodem pandemie?

Nemohu odpovědět konkrétně, jelikož jsem na finančním úřadu krátce, ale myslím si, že v době pandemie měly podnikatelské subjekty mnohem více dotazů než před pandemií.

4) S jakými dotazy od subjektů jste se nejčastěji setkával/a?

Byly to otázky typu: jaká je možnost pozdější úhrady, jak žádat o prominutí pokuty nebo o prodloužení lhůty, zda se platí správní poplatky a hlavně, kdy jim bude vyplacen kompenzační bonus.

5) Jak často byly využívány kompenzační bonusy od podnikatelských subjektů?

Z mého pohledu byly kompenzační bonusy využívány hodně, ale našlo se i pár lidí, kteří se báli žádat o kompenzační bonus z důvodu, že by na něj neměli nárok a museli ho později vrátit, tak o něj raději nežádali.

6) S jakými žádostmi jste se dále nejčastěji setkával/a?

Setkávala jsem se obvykle se žádostmi o rozložení úhrady na splátky nebo její posečkání, o promíjení záloh a pokut a také o prodloužením lhůty k podání.

7) V jaké míře pomáhaly podnikatelským subjektům kompenzace od státu?

Těžko říct, jestli pomoc byla dostatečná, ale lepší něco než nic.

8) Jaký dopad podle Vás měla vládní opatření na podnikatelské subjekty?

Řekla bych, že pro většinu byla vládní opatření spíše negativní k jejich obrátům, ale některým to zase přineslo více příležitostí k jejich podnikání.

Respondent FÚ5

1) Jak dlouho pracujete na finančním úřadu?

Bude to skoro 8 let, co pracuji na FÚ.

2) Jak ovlivnila Vaší práci pandemie koronaviru?

Za ty roky jsme se s něčím takovým opravdu ještě nesetkali, podle mého taková velká světová událost musela ovlivnit každého z nás, jak v práci, tak i v soukromém životě. Práce na FÚ v době pandemie byla o dost složitější. Mnohem víc věcí se najednou řešilo neformálním způsobem a úřady se pro veřejnost najednou zavřely a my museli vše řešit po telefonu nebo přes email.

3) Jak se změnila aktivita podnikatelských subjektů s příchodem pandemie?

Jak u koho. Záleželo na druhu ekonomické činnosti a schopnosti se přizpůsobit novým podmínkám. Některých se opatření téměř nedotkla, některé úplně zlikvidovala a někteří na pandemii dokázali i vydělat.

4) S jakými dotazy od subjektů jste se nejčastěji setkával/a?

Dotazů bylo opravdu mnoho. Mezi ty hlavní patřily dotazy ke kompenzačním bonusům, promíjení pokut u kontrolních hlášení, prodloužení lhůty k podání atd.

5) Jak často byly využívány kompenzační bonusy od podnikatelských subjektů?

Kompenzační bonusy byly využívány v plné míře. Kdo na ně dosáhl, žádal za každé období.

6) S jakými žádostmi jste se dále nejčastěji setkával/a?

Splátkování, posečkání, kompenzační bonus, prominutí úroků z prodlení, prodloužení lhůty k podání příznání.

7) V jaké míře pomáhaly podnikatelským subjektům kompenzace od státu?

Myslím si, že kdo opravdu chtěl a snažil se udržet svůj podnik za jakékoliv situace na živu, že pomocí kompenzací od státu to určitě zvládl.

8) Jaký dopad podle Vás měla vládní opatření na podnikatelské subjekty?

Podle mého úsudku to zanechá velké dopady jak na podnikatelské subjekty, tak celkově i na ekonomice státu a bude nějakou dobu trvat, než se všechno zase srovná. Než podnikatelé splatí své dluhy, které si nadělaly, než zase seženou zpět stále zaměstnance, aby chod podniků mohl zase bez problémů fungovat. Určitě je mnohem víc negativních dopadů, ale zároveň si myslím, že někteří podnikatelé na této situaci zase naopak zbohatli.

Dotazník

Spokojenost podnikatelů s kompenzacemi od státu

Dobrý den,

jmenuji se Kateřina Mrázová a studuji na Provozně ekonomické fakultě České zemědělské univerzity v Praze, kde píši bakalářskou práci na téma: "Ekonomické a daňové dopady na podnikatelské subjekty v souvislosti s pandemickou situací, příležitosti a ohrožení". Ráda bych Vás požádala o několik minut svého času k vyplnění anonymního dotazníku, který bude sloužit jako podklad pro vypracování praktické části mé bakalářské práce.

Předem Vám děkuji za vyplnění dotazníku.

1. V jakém odvětví podnikáte?

Např. máte restauraci, obchod nebo kadeřnictví.

Napište jedno nebo více slov...

2. Týkala se Vás omezení stanovená vládou?

Jako například zavření obchodů, omezení restaurací apod.

- Ano
- Ne
- Částečně
- Jiná...

3. Jak jste zvládal/a reagovat na nařízení vlády, která přicházela ze dne na den?

Vyberte jednu odpověď

- Bez problémů
- Obtížně (např. byl problém se zaměstnanci, s přípravou)
- Nebylo možné sledovat nařízení, natož na ně reagovat

4. Využil/a jste kompenzační bonus od státu?

Vyberte jednu odpověď

- Ano, pouze jedno období
- Ano, i za více období
- Ne, nemohl/a jsem
- Ne a ani jsem se nesnažil/a

5. Využil/a jste i jinou pomoc od státu?

Např. Kurzarbeit nebo posečkání úhrady daně atd.

- Ano
- Ne

6. Byl pro Vás kompenzační bonus/pomoc od státu dostačující?

Vyberte jednu odpověď

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Vůbec ne
- Nevyužil/a jsem žádnou pomoc

7. Jaké dopady měla vládní opatření na Vaše podnikání?

Vyberte jednu odpověď

- Žádné
- Pozitivní
- Negativní
- Likvidační
- Nevím

8. O kolik procent klesl Váš obrat v porovnání s rokem před pandemií?

Vyberte jednu odpověď

- 0 % - 20 %
- 21 % - 40 %
- 41 % - 60 %
- 61 % - 80 %
- 81 % - 100 %
- Vůbec neklesl

9. Musel/a jste propouštět své zaměstnance?

Vyberte jednu odpověď

- Ano, všechny
- Částečně
- Ne
- Nemám zaměstnance